

3. заседание

Четвъртъкъ, 3 ноемврий 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. 25 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	11	задържането подъ стража народни представи- тели отъ работническата парламентарна група. (Съобщение)	12
Заявление отъ народнитѣ представители Стефанъ П. Кирчевъ и д-ръ Георги М. Димитровъ, съ което съобщаватъ, че се обособяватъ въ парламен- тарна група на Българския земеделски наро- денъ съюзъ (Александъръ Стамболийски). (Съ- общение)	12	7) отъ народнитѣ представители Т. Христовъ, С. Димитровъ и П. Стоевъ къмъ министра на въ- трешнитѣ работи и народното здраве относно арестуванетоъ нѣкои членове на Работническата партия въ Свиленградско. (Съобщение)	12
Питания:		8) отъ народнитѣ представители Х. Георгиевъ и Х. Трайковъ къмъ министъръ-председателя и ми- нистра на войната относно военното положение въ Кюстендилския и Петричкия окрѣжи. (Съоб- щение)	12
1) отъ народнитѣ представители А. Пеневъ и С. Тошевъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, относно интернирвания на работници. (Съобщение)	12	9) отъ народнитѣ представители С. Димитровъ и Г. Вангеловъ къмъ министра на вътрешнитѣ ра- боти и народното здраве относно нанесенъ по- бой на работници въ Сливенъ. (Съобщение) . .	12
2) отъ народния представителъ А. Неновъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно тифусната епидемия въ столи- цата. (Съобщение)	12	Съобщение отъ председателя на Софийския окрѣ- женъ сѣдъ, I углавно отдѣление — съобщение за задържане подъ стража на народния пред- ставителъ Петъръ Йордановъ Фенерковъ за пре- стѣпления по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за за- щита на държавата по наказателно о. х. дѣло № 617/1932 г. (Съобщение)	12
3) отъ народнитѣ представители Х. Трайковъ, А. Мартулковъ, Т. Христовъ и С. Ивановъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно убийствата въ срѣдата на маке- донската емиграция въ България. (Съобщение) .	12	Предложения:	
4) отъ народния представителъ С. Ивановъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно забраняванетоъ конгреса на Ра- ботническата партия. (Съобщение)	12	1) отъ народния представителъ Т. Торбовъ за от- пущане еднократна държавна помощъ на народ- ния представителъ Иванъ Симеоновъ. (Съоб- щение)	12
5) отъ народнитѣ представители Г. Костовъ, С. Ивановъ и П. Стоевъ къмъ министра на вътреш- нитѣ работи и народното здраве относно терора отъ страна на полицейската власть надъ работ- ницитѣ. (Съобщение)	12	2) за одобрение I-то постановление на Министер- ския съветъ, взето въ заседанието му отъ 12 ок- томврий 1932 г., протсколъ № 83. (Прочитане и разискване)	12
6) отъ народнитѣ представители М. Станевъ, Г. Костовъ, С. Ивановъ и С. Димитровъ къмъ ми- нистра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и министра на правосѣдието относно		Дискусия редъ за следващото заседание	27

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присѣствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ народни представители: Ангеловъ Боянъ, Апостоловъ Драгомиръ, Бечеръ Милко, Бѣгоевъ Борисъ, Богдановъ Димитъръ, Бояджиевъ Асенъ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Йото, Гагозъ Петъръ, х. Галибовъ Юсеинъ, Гашевски Никола, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Дековъ Петко, Деневъ Андрей, Деневъ Сѣби Димитровъ, Дичевъ Петко, Дойчиновъ Никола, Драгойски Иванъ, Ецовъ Борисъ, Ивановъ Запрянь, Йонетовъ Георги, Йордановъ Желю, Казанклиевъ Георги, Калиновъ Благой, Калъповъ Георги, Каназирски Георги, Караджовъ Костадинъ, Кафеджийски Георги, Кондаковъ Александъръ, Кръстевъ Гето, Лѣкарски Иванъ, Мелнишки Боянъ, Милевъ Мильо, Митковъ Сеферинъ, Найденовъ Никола, Наумовъ Александъръ, Нейковъ Димитъръ, Нейчевъ Адамъ, Патевъ Симеонъ, Пентиевъ

Антонъ, Петковъ Борисъ, Петковъ Петко, Пиронковъ Александъръ, Радоловъ Александъръ, Рангеловъ Раденко, Родевъ Христо, Русиновъ Костадинъ, Симеоновъ Иванъ, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Станевъ Митѣ, Таслаковъ Цвѣтко, Ташевъ Димо, Томчевъ Ангелъ, Фенерковъ Петъръ, Цановъ д-ръ Асенъ, Цачевъ Цачо, Чернооковъ Георги, Чолаковъ Христо и Юртовъ Георги)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило стпускъ на следнитѣ народни представители:

На г. Петъръ Йордановъ Фенерковъ — 2 дена;
На г. Борисъ Ецовъ — 1 день;
На г. Александъръ Радоловъ — 1 день;
На г. Иванъ Лѣкарски — 1 день;
На г. Антонъ Пентиевъ — 3 дни;
На г. Благой Калиновъ — 7 дни;
На г. Петко Стоевъ — 20 дни и
На г. Георги Юртовъ — 3 дни.

Постъпило е заявление от народните представители Стефан П. Кирчев и д-ръ Георги М. Димитров, съ което съобщават, че се обособяват в парламентарна група на Българския земеделски народен съюз (Александър Стамболийски).

Съобщавам на Събранието, че са постъпили следните питання:

От народните представители г. г. Андрей Пенев и г. Сава Тошев до г. министра на вътрешните работи и народното здраве относно интернирвания на работници.

От народния представител г. Атанас Ненов до г. министра на вътрешните работи и народното здраве относно тифусната епидемия в столицата.

От народните представители г. Христо Трайков, г. Александър Марушков, г. Трайко Христов и г. Стамат Иванов до г. министра на вътрешните работи и народното здраве относно убийствата в сръдната на македонската емиграция в България.

От народния представител г. Стамат Иванов до г. министра на вътрешните работи и народното здраве относно забраняването на Работническата партия.

От народните представители г. Георги Костов, г. Стамат Иванов и г. Петко Стоев до г. министра на вътрешните работи и народното здраве относно терора от страна на полицейската власт над работниците.

От народните представители г. Митю Станев, г. Георги Костов, г. Стамат Иванов и г. Сжби Димитров до г. министра на вътрешните работи и народното здраве и до г. министра на правосъдието относно задържането под стража народни представители от работническата парламентарна група.

От народните представители г. Трайко Христов, г. Сжби Димитров и г. Петко Стоев до г. министра на вътрешните работи относно арестуването нѣкои членове на Работническата партия в Свиленградско.

От народните представители г. Христо Георгиев и г. Христо Трайков до г. министър-председателя и г. министра на войната относно военното положение в Кюстендилски и Петрички окръзи.

От народните представители г. Сжби Димитров и г. Георги Вангелов до г. министра на вътрешните работи и народното здраве относно нанесен побой на работници в Сливен.

Всички тия питання ще бъдат препратени на съответните г. г. министри, за да отговорят.

Постъпило е от председателя на Софийския окръжен съд, I углавно отделение, съобщение за задържане под стража на народния представител Петър Йорданов Фенерков за престъпление по чл. 6 и 7 от закона за защита на държавата по н. о. х. дѣло № 617/1932 г.

Постъпило е от народния представител г. Тодор Торбов предложение за отпущане еднократна държавна помощ на народния представител г. Иван Симеонов. (Вж. прил. Т. I, № 3)

Това предложение ще бъде отпечатано, раздадено на г. г. народните представители и поставено на дневен ред.

Пристъпваме към първа точка от дневния ред: одобрение предложението за одобрение I-то постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му на 12 октомври 1932 г., протокол № 83.

Моля г. секретаря да го прочете.

Замѣстник-секретарь С. Йовев (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 1)

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Теодоси Кънчев.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Представено е на одобрение отъ васъ постановление № 1 на Министерския съветъ отъ 12 октомври 1932 г., съ което се решава да не се свикватъ избиратели да избиратъ окръжни съветници на 13 ноември т. г. Това постановление на Министерския съветъ, безспорно, подлежи на одобрение отъ васъ. Задачата на обикновеното Народно събрание въ тия случаи е да обсъди действителността, актотъ на изпълнителната власт и ако ги намира, че тѣ сж правилни, че тѣ сж съгласно конституцията и законите, да ги одобри. Това одобрение, безспорно, ще има характеръ на утвърждение. Първиятъ въпросъ, следователно, който се поставя, е дали действително този актъ на изпълнителната власт, представлявана отъ Министерския съветъ, е съобразенъ съ законите, съ конституцията, и ако действително е такъвъ, да получи вашето одобрение.

Съгласно наредбата на чл. 74 отъ закона за окръжните съвети, изборите за окръжни съвети се произвеждатъ въ втория недѣленъ денъ на м. ноември — една наредба императивна, една наредба, по тълкуването на която не може да има абсолютно никакъвъ споръ. Следователно, въ случая се касае за отгѣна на единъ текстъ, най-сжщественитъ, отъ закона, защото въ сжщность туй, което е основата на цѣлия институтъ на окръжните съвети, това е изборътъ на окръжните съветници и възможността, която се дава на последните, пакъ по силата на закона, да се конституиратъ като едно автономно учреждение, като единъ институтъ, на който държавата е повѣрила известни важни самоуправителни функции. Съгласно чл. 127 отъ избирателния законъ, трѣбваше единъ месецъ преди деня, който е опредѣленъ отъ закона за произвеждане на изборите, да се издаде указъ за свикване на избирателите, за да избиратъ окръжни съветници. Такъвъ указъ не се издаде. Избирателите не сж свикани на 13 ноември, за да упражнятъ едно тѣхно политическо, едно тѣхно публично право, което тѣ иматъ по силата на конституцията — тѣ бѣха лишени отъ възможността да упражнятъ това право по силата на това постановление на Министерския съветъ, съ което изборите за окръжни съветници не само че се отлагатъ, но въобще въ това постановление се казва, че тия избори нѣма да се произвеждатъ.

Азъ считамъ, че въ настоящия случай, така дребенъ на пръвъ погледъ, се поставя единъ конституционенъ въпросъ: може ли Министерскиятъ съветъ да вземе такова постановление и ако той действително го е взелъ, съобразна ли е тая дейностъ на изпълнителната властъ съ наредбите на конституцията? Съгласно чл. 43 отъ конституцията...

Т. Тонковъ (з): Пакъ плачете за конституцията!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): ... „Българското царство се управлява точно споредъ законите“. А съгласно чл. 44, тѣзи закони не могатъ да бъдатъ нито измѣнени, нито отменени безъ решение на Народното събрание.

Ето защо, ако трѣбваше да се изпълни законътъ — а Българското царство се управлява споредъ законите — трѣбваше на 13 ноември българските избиратели да бъдатъ свикани, за да упражнятъ това свое право. Азъ считамъ, че въ настоящия случай чл. 43 отъ конституцията е нарушенъ. Извършено е, следователно, едно нарушение отъ страна на органите на изпълнителната власт, за което тѣ се отговарятъ, безспорно, споредъ наредбите на чл. 155 и 156 отъ конституцията. Министърътъ на вътрешните работи бѣше длъженъ да представи за издаване нужния указъ за произвеждане на изборите. Никакви мотиви, оправдателни отъ гледището на закона, не сж посочени, нито въ представеното предложение за одобрение, нито пъкъ сжществуваатъ обективни условия за вземане това постановление отъ Министерския съветъ. Вѣрно е, че по силата на чл. 47 отъ конституцията Министерскиятъ съветъ, при солидарната отговорност на министрите, може да взема „решения, които да иматъ характеръ на закони“. Но случаите, въ които подобна една функция може да бъде упражнена законно отъ Министерския съветъ, сж ясно опредѣлени въ чл. 47 отъ конституцията. Тия случаи сж: когато има външна опасност, когато има вътрешна опасност и когато Народното събрание не може да се свика. Само въ такъвъ случай може да се взиматъ решения, постановления отъ изпълнителната власт, които да иматъ задължителна сила на законъ, но които въ първата сесия на Народното събрание трѣбва да бъдатъ представени на одобрение отъ Народното събрание.

А. Капитановъ (з): Сега приказвате за конституцията, а когато я газхте, тогава не говорехте за конституцията.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Такъвъ не е настоящиятъ случай. Щомъ се постави този въпросъ, и вече имате и неговия отговоръ — толкова той е ясенъ. Защото външна опасност, безспорно, нѣма. Вътрешна опасностъ така сжщо нѣма, поне споредъ всичките оптимистични декларации и на г. министра на вътрешните работи, и на г. министър-председателя.

С. Таковъ (з): Вижте, другарите се смѣятъ.

Г. Костовъ (раб): Нѣкакси изглеждате много изплашени днесъ. (Оживление)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие, г-да, отъ дѣснищата, ни сочите крайната лѣвица. Това не е аргументъ. Административната властъ е, която ще прецени, има ли вътрешна

опасност, и тя ще има доблестта, ще има куража въ свитѣ мотиви да каже открито: вътрешна опасност имаше, поради което българските избиратели не можаха да бъдат свикани да упражняват даденитѣ имѣ от конституцията права, поради което ние, представителитѣ на изпълнителната власт, суспендирахме тия права. (Възречения)

Третото условие за взимане на такова постановление е, невъзможност да бъде свикано Народното събрание. И такава невъзможност въ настоящия случай нѣма, защото Народното събрание можеше всѣки моментъ да бъде свикано. Следователно, нито едно от условията на чл. 47 от конституцията не съществува, за да може да се оправдае от гледището на последната това постановление на Министерския съветъ.

А. Кантарджиевъ (д): Прочетете до края чл. 47.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ще го прочета. (Чете) „Ако би държавата да се заплашва от нѣкоя външна или вътрешна опасност, а Народното събрание не би могло да се свика, то само въ такъв случай царятъ, по представление на Министерския съветъ и подъ обща отговорност на министритѣ, може да издава наредби и да прави разпореждания, които иматъ задължителна сила, като законъ“. Сега следва последната частъ. — „Такива извънредни наредби и разпореждания се представятъ за одобрение на първото свикано следъ това Народно събрание“.

А. Кантарджиевъ (д): Видѣхте ли?

А. Капитановъ (з): Следъ 21 юний много взехте да четете конституцията, а дотогава я газѣхте.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Първото свикано Народно събрание с настоящето, но за да можете да сезирате това Народно събрание съ едно подобно постановление, съ едно подобно разпореждане, вие сте длъжни да го издадете предварително установенитѣ конституционни условия въ чл. 47, а тѣ сж: външна опасност, вътрешна опасност и невъзможност да се свика Народното събрание. Въ случая вие нѣмате нито едно от тия условия, нѣмате даже и указъ! Отговарямъ, следователно, на направения апо-строфъ.

Ето защо, така като се е действувало въ настоящия случай, Министерскиятъ съветъ е нѣмалъ никакво законно основание да издаде постановление № 1 и той е погазилъ конституцията, като е взелъ това постановление и, предлагайки го днесъ на васъ, то не може да намѣри вашето одобрение, защото вие ще одобрявате само онѣзи негови актове, които сж съобразни съ законитѣ и специално съ конституцията. Въ това отношение азъ съмъ подкрепенъ по единъ абсолютенъ начинъ отъ авторитетното мнение и на г. Гиргинова въ неговата книга „Държавното устройство на България“.

А. Капитановъ (з): То не се отнася засега.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ смѣтамъ, че то се отнася за сегашното време, че то се отнася до пазенето на Търновската конституция. Въ манифеста по случай изборитѣ на 21 юний 1931 г. г. Гиргиновъ и другитѣ, които сж съ него, торѣха за запазване на Търновската конституция, а тая конституция поведява да се управлява споредъ законитѣ. И така, този чисто административенъ актъ, актъ на изпълнителна власт, е единъ актъ произволенъ, единъ актъ противозаконенъ, единъ актъ противоконституционенъ.

А. Капитановъ (з): Ама за Търновската конституция сега говорите, а тя бѣше задължителна и за васъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Този актъ е противоконституционенъ затуй, защото текстътъ на чл. 47 е ясенъ. Административната власт е длъжна да изпълнява законитѣ и единствената политика, която тя може да прави, е политика на изпълнение на законитѣ, политика на пазене на конституцията, политика на пазене конституционнитѣ норми, а не политика на целесъобразност. И това трѣбваше да се направи, безспорно, отъ хората, които смѣтатъ, че сж дошли на власт въ името и въ защита на Търновската конституция и които трѣбва, безспорно, и преди всичко да пазятъ нейнитѣ наредби.

Азъ считамъ — и тукъ ще бъдемъ пакъ съгласни, както съ г. Гиргиновъ, така сж и съ г. Малиновъ — че въ настоящия случай е нарушенъ единъ конституцио-

ненъ законъ, защото не сж спазени постановленията на конституцията. Както ви цитирахъ, не е изпълненъ чл. 43, тъй като страната не се управлява съ декрети, а се управлява съ закони, както е казано въ чл. 43 от конституцията.

А. Циганчевъ (з): И съ преврати.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Нарушенъ е сжко така и чл. 74 отъ закона за окръжнитѣ съвети, защото въ втория недѣленъ день на м. ноемврий избирателитѣ не сж свикани да избератъ окръжни съветници.

Самото това нарушение на чл. 74 отъ закона за окръжнитѣ съвети има въ случая характеръ на конституционно нарушение. По този въпросъ, както г. Гиргиновъ въ своето съчинение, така и г. Малиновъ въ една своя речъ, произнесена въ Народното събрание на 19 май 1901 г., която речъ бѣ наречена тогава знаменита, твърдятъ по единъ безспоренъ начинъ, че нарушението на единъ обикновенъ законъ е нарушение конституционно. Вие знаете, че г. Малиновъ бѣше въ 1901 г. държавенъ обвинителъ по процеса противъ кабинета Тодоръ Иванчевъ и д-ръ Радославовъ. Тогава той държа действително една речъ, която направи впечатление.

А. Капитановъ (з): И сега ти се мъчишъ сжко да направитъ впечатление!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ще ми позволите да ви посоча само два пасажа отъ неговата речъ. (Чете) „Когато правителството“ — казва се въ тая речъ — „нарушава закона, по който гражданитѣ упражняватъ своето избирателно право, то нарушава заедно съ този законъ и всичкитѣ разпореждания на конституцията, които предвиждатъ самоуправлението на народа чрезъ свободно избрани отъ него изборни учреждения“. И по-надолу той казва: (Чете) „Когато правителството умислено наруши при управлението дѣлата на държавата нѣкой отъ тия закони, тогава то, съ нарушението на този законъ, нарушава сжщевременно и постановленията на конституцията, които задължаватъ правителството да употребява предоставената му властъ въ полза на държавата и за благото на народа. Отъ казаното става явно, че сж общото нарушение на законитѣ, по които правителството е длъжно да упражнява предоставената му властъ, се нарушава изобщо и конституцията, защото сж нарушение на голѣма частъ отъ законитѣ управлението на държавата се изважда отъ основитѣ, върху които го поставя конституцията, и се туря на други произволни начала“.

Но понеже това го смѣтате нѣкакси повече или по-малко за минало, азъ ще си позволя да ви цитирамъ на кратко и това, което г. Гиргиновъ въ своя действително магистраленъ трудъ излага. На стр. 310 г. Гиргиновъ казва: (Чете) „Дали нарушението и на обикновенитѣ закони трѣбва да се счита като такова и на конституцията? Въ правовата държава, обаче, този споръ може да има само едно разрешение: че всѣко закононарушение е и нарушение на конституцията, понеже въ съвременната правова държава конституционенъ принципъ е, да се управлява по законъ“. И той цитира чл. 43 отъ конституцията — и азъ го цитирамъ.

Н. Кемилевъ (д. сг. Л): Но тогава г. Гиргиновъ не е билъ министъръ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. Гиргиновъ казва: (Чете) „Още повече въ това не може да има съмнение при изричния текстъ на чл. 43 отъ българската конституция, който гласи: „Българското царство се управлява точно споредъ законитѣ, които се издаватъ и обнародватъ по начина, показанъ въ конституцията. Министъръ, който нарушава обикновенитѣ закони, се провинява прѣко спрямо своята длъжностъ, установена въ нормата на чл. 43 отъ конституцията, и затова попада подъ отговорностъ за престѣплението „нарушение на конституцията““.

Г. Костовъ (раб): А чл. 96 отъ конституцията? Прочети и него.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): (Чете) „Гледището, че нарушението на обикновенитѣ закони е и „нарушение на конституцията“ се е спсдѣляло въ първия държавенъ създъ, освенъ отъ държавното обвинение, още и отъ самия държавенъ създъ. Нарушение на конституцията, а именно на чл. 43 отъ сжщата ще има и тогава когато се конституира за нарушенъ и единъ само законъ, защото — продължава първиятъ държавенъ създъ — чл. 43 опредѣля по единъ

последителен начин правния характер на нашата държава и заповѣдва, щото тая българска държава да се управлява точно според законитѣ, а не да се управлява по личната воля или по усмотрението на отдѣлни лица, които сѣ турени да я управляват. Българското княжество би изгубило своя характер на правова държава, ако законитѣ, които, споредъ чл. 43 отъ конституцията, трѣбва да господствуватъ въ нашата държава, би се незначително отъ нейнитѣ управници, каквито сѣ министритѣ.

Г. г. народни представители! Азъ трѣбваше, безспорно, да си послужа съ тѣзи авторитетни цитати и мнения, за да аргументирамъ своята мисль, че въ настоящия случай решението на Министерския съветъ, което е представено намъ за одобрение, е единъ произволенъ, противозаконенъ, противоконституционенъ актъ и то не може да намѣри одобрението на Народното събрание.

Отъ земледѣлцитѣ: Ей-й-й!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Нѣма причини, които да оправдаватъ едно подобно решение; нѣма причини, които да налагатъ отлагането на изборитѣ. Тѣзи причини, които се излагатъ въ мотивитѣ на предложението, внесено за одобрение въ Народното събрание, прикриватъ една друга действителност, по която можеби ще имамъ възможностъ да кажа нѣколко думи.

(Чете) „Министерскиятъ съветъ“ — казва се въ тѣзи мотиви — „констатира нуждата отъ реформиране на института „Окръженъ съветъ“ чрезъ прокарването на единъ новъ законъ за окръжнитѣ съвети, който да задоволи новитѣ назрѣли нужди на управлението“. Министерскиятъ съветъ констатира тая нужда отъ реформирането на института „Окръженъ съветъ“ и, щомъ като той я е констатира, тогава, безспорно, споредъ сѣщитѣ мотиви, би било безцелно и нерационално произвеждането на изборитѣ за окръжни съветници.

А. Циганчевъ (з): Значи, Вие сте за оставането на окръжнитѣ съвети и на постояннитѣ комисии?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ не зная защо сега Министерскиятъ съветъ е констатира тая нужда. Ако вие прочетете манифеста, съ който тѣ (Сочи мнозинството) излъзоха предъ народа преди 21 юний да чертаятъ широкитѣ линии на тѣхната бѣдеща политика и да правятъ обещания на българския народъ, за да получатъ довѣрието му, ще видите, че още въ него говорятъ — въ втория пунктъ на тѣхния манифестъ — за бързи реформи. Докато въ п. 1 на сѣщия манифестъ говорятъ за запазване на тѣрновската конституция и на парламентаризма, за закрепването и за увардването на демокрацията, въ п. 2 вече говорятъ за бързи, смели и радикални реформи. Настоящото Народно събрание имаше миналата година една извънредна сесия; то имаше и една редовна сесия, минала, ако щете, до значителна степенъ, малко или повече, при неособено квалифицирана и плодотворна работа. Ако действително настоящето правителство — Министерскиятъ съветъ — е чувствувало нуждата отъ реформи на окръжнитѣ съвети, нищо не му прѣчеше въ извънредната сесия на Народното събрание презъ 1931 г. или презъ редовната сесия на сѣщото презъ 1931 и 1932 г. да излъже своя законопроектъ, който ние още не знаемъ, и да удовлетвори, да дадѣше реаленъ изразъ на ония негови накупѣли реформени настроения, които сѣ обхващали хората, които сѣ подписали постановлението отъ 12 октомври 1932 г., подъ № 1. Министерскиятъ съветъ почувствувалъ нуждата отъ тази реформа! Кога я е почувствувалъ? Едва на 12 октомври т. г. — една дата, която иде следъ 25 септември с. г. Тогава едва, и подъ напора на едно чувство, на единъ бързъ стремежъ къмъ голѣми реформи, Министерскиятъ съветъ казва: „Стойте, ще суспендираме закона за окръжнитѣ съвети, ще суспендираме правата на българскитѣ избиратели, за да можемъ да дадемъ възможностъ на този нашъ нагонъ за реформи да се прояви творчески“, безъ и досега да сме го видѣли какъвъ е той.

В. Коевски (нац. л): Г. Кънчевъ! Това не е вѣрно. Още зимъсь правителството започна проучването на този въпросъ; още презъ м. февруарий имаше назначена една специална комисия за това. Бѣдете искрени и обективни въ Вашето изложение. Не партизанствувайте. Излагате една теза — изложете я поне въ нейната истинностъ. Още зимъсь правителството се занима съ този въпросъ. Това, което Вие говорите, е неистинско. Ако Вие не сте се занимавали съ този въпросъ — токозъ по-зле за Васъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ ще отговоря на апострофа на г. Коевски, на инженера Ко-

евски, който иска по единъ чисто административенъ въпросъ да прояви известна компетентностъ, която азъ не му оспорвамъ.

Министъръ Г. Петровъ: А Вие, като адвокатъ, уреждахте народното здраве!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Уреждахъ го азъ и добре го уредихъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: По американски!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Щомъ още зимъсь Министерскиятъ съветъ и правителството сѣ почувствували тази нужда, азъ считамъ, че нищо не имъ прѣчеше, съблюдавайки наредбитѣ на конституцията, да внесатъ още тогава единъ законопроектъ, съ който да сезиратъ Народното събрание и то да реши отлагането на изборитѣ за окръжни съвети, то да упражни своитѣ функции а не единъ чисто изпълнителенъ органъ, какъвто е Министерскиятъ съветъ, произволно да решава, когато Народното събрание не заседава. Следователно, вината ви е още поголѣма. Ако вие презъ течение на заседанията на Народното събрание сте чувствували тази нужда, сте намирали, че действително трѣбва да не се произвеждатъ тѣзи избори, докато се прокара новъ законъ, трѣбваше да дадете възможностъ на Народното събрание да упражни функциитѣ си и то да се произнесе дали действително реформитѣ на окръжнитѣ съвети, които предстоятъ, ще бѣдатъ отъ такова естество, че да налагатъ суспендирането правата на българскитѣ избиратели да избиратъ окръжни съветници.

В. Коевски (нац. л): Други по-належащи нужди имаше, г. Кънчевъ. Вие знаете това.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): „По-належащи нужди“, обаче вие не ги сочите. Но понеже казвате, че още презъ месецъ февруарий сте се занимавали съ този въпросъ, азъ ще ви кажа, че вие, приятелитѣ на „бързитѣ реформи“, сте много бавни. Ние досега още не сме видѣли на бѣлъ свѣтъ какво сте направили въ тази областъ.

А. Циганчевъ (з): Бавни, но сигурни сме.

А. Капитановъ (з): А вие смѣтахте следъ 8 години да почнете реформитѣ. Ние ги почнахме на осмия месецъ и пакъ сме били закѣснѣли.

В. Мариновъ (д): Вие 8 години нищо не направихте, а питате насъ въ една година какво сме направили!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ мога да ви увѣря, че даже на тѣзи, които сѣ писали мотивитѣ къмъ предложението, още не имъ сѣ ясни ония реформи, които ще легнатъ въ основата на бѣдещия законъ за окръжнитѣ съвети.

В. Коевски (нац. л): Защо?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Защото сега се събиратъ сведения отъ разни учреждения, какво да остане и какво да се махне отъ окръжнитѣ съвети; защото, ако отидете въ Министерството на вътрешнитѣ работи, нѣма да намѣрите нищо систематизирано, отъ което да се види действително дали тия реформи ще засегнатъ основно институтъ и дали тѣ ще правятъ неудобно, нерационално и нецелесъобразно произвеждането на изборитѣ. Но азъ считамъ, че мотивитѣ, които се поставя, че не било целесъобразно или, по-право, безцелно било — този изразъ е употребенъ — а че не било рационално произвеждането на изборитѣ, е единъ мотивъ, който не може да се изтъква отъ едни хора, които претендиратъ да сѣ парламентаристи, отъ едни хора, които искатъ на базата на конституцията да развиятъ своята политико-обществена творческа дейностъ. Ние нѣма да търсимъ целъ и целесъобразностъ, нѣма да търсимъ рационалностъ, защото изпълнението предписанията на закона е само по себе си една целъ, едно задължение на хората, които претендиратъ, че трѣбва да пазятъ тѣрновската конституция. Щомъ имате наредбата на чл. 74, която ви задължава да свикате избирателитѣ да произвеждатъ окръжни избори, вие не можете да казвате: „Ние, администрацията, ние, Министерскиятъ съветъ, намираме, че е нецелесъобразно, че е нерационално да се произвеждатъ“. Защото, ако вие се позовавате на подобенъ мотивъ, вие сте вече не на базата на закона, вие сте вече не на базата на конституцията, а сте на базата на произвола, на базата на декретитѣ, на базата на нарушението на конституцията.

Отъ земледѣлцитѣ: Стига, бел!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля ви, г-да! Той 8 години търпѣ „изпълнението“ на конституцията, за да може сега да протестира! (Ржкоплѣскания и смѣхъ всрѣдъ мнозинството) Слушайте го сериозно!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Апострофътъ на г. Мушановъ не е много духовитъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Все е по-духовитъ отъ Васъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие, г. Мушановъ, ще имате възможностъ да отговорите и днесъ, и утре.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И ще Ви отговоря така, както знаете, че азъ знамъ да отговарямъ. Вие ме помните отъ миналото.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Туй, което вие говорите тукъ за парламентаризмъ, е една демагогия чиста проба; дѣлата ви сѫ тѣкмо противни на това, което говорите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Все-таки по го знамъ, защото азъ съмъ Ви училъ на парламентаризмъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие, които казвате: „Азъ не съмъ сѣдия, а съмъ политикъ“, и като политикъ мога да нарушавамъ законитѣ, Вие чрезъ това сѣчете клона, на който седите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И това не сте го разбрали добре.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Разбралъ съмъ го много добре. Вашитѣ дѣла сѫ едно крѣпяще изобличение на вашитѣ думи — това съмъ разбралъ и това е достатъчно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Още много има да разбирате.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие, които дойдохте тукъ въ името на обещанието и демагогията, всѣки день виждате да ви снематъ маскитѣ.

В. Мариновъ (д): Вие изпълнихте ли това, което обещахте?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г-да! Азъ считамъ — както изтъкнахъ това — че въ случая не може да намѣри одобрение това решение на Министерския съветъ.

Д. Влаховъ (з): За избититѣ кажете!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие ще го одобрите — азъ знамъ това — обаче тукъ, чрезъ това ще се регистрира действително едно флагрантно нарушение на конституцията. Членове 155 и 156 отъ конституцията, безспорно, ще подирятъ единъ день възмездие, ако не възмездие на държавния сѣдъ, то поне общественото възмездие, за да се покаже, че действително тѣзи, които издигаха конституцията като лозунгъ, си послужиха съ този лозунгъ, за да взематъ властта и за да нарушаватъ конституцията. (Възвращения отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Много късно си се сѣтилъ за конституцията.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вториятъ въпросъ е чисто конституционенъ. Въ него има единъ елементъ и на практичностъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Азъ ще ви покажа, че има три случая презъ времето на Сговора на отлагане избори безъ всѣкакви причини. Почакайте го да се наприказва!

И. Василевъ (з): Тогава конституцията бѣше фактически суспендирана.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. Мушановъ! Ако това, което казахте, намирате, че може да бѣде аргументъ, Вие сте на много погрѣшенъ пътъ, защото Вие не сте тукъ да следвате грѣшкитѣ на Сговора — ако такива е имало — а да изпълнявате законитѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А вие сте тукъ да ги правите и да ни давате актътъ!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Можете да ни критикувате, тъй както и ние критикуваме васъ, обаче съ произволитѣ на Сговора вие не можете да оправдавате вашитѣ беззакония. (Възвращения отъ мнозинството)

Председателъструпашъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Гичевъ: (Къмъ Т. Кънчевъ) Другъ трѣбва да се възмущава, а не Вие.

А. Капитановъ (з): Какъ имате суратъ да приказвате, когато признавате, че въ ваше време законитѣ сѫ тѣпкани повече, отколкото сега. Най-малко Вамъ се пада да давате съвети какъ се изпълняватъ законитѣ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вториятъ въпросъ, г. г. народни представители, е: може ли, следъ като се сезира Народното събрание съ това решение на Министерския съветъ, може ли туй решение по-нататкъ да бѣде изпълнявано, да бѣде прилагано? Това е единъ, безспорно, чисто конституционенъ въпросъ. Азъ считамъ, че щомъ веднѣжъ е сезирано Народното събрание съ решението на Министерския съветъ, Народното събрание взема въ рѣцетъ си разрешението на въпроса. Издаването на тая наредба на Министерския съветъ е една временна мѣрка за миналото, е една мѣрка, която трѣбва да се взема само при условията, предвидени въ конституцията, въ закона, и щомъ, следователно, Народното събрание е тукъ, щомъ то вече е свикано и щомъ сега се занимава съ този въпросъ, по-нататкъ тази наредба, която се съдържа въ решението на Министерския съветъ, не може да бѣде изпълнявана, а трѣбва законъ.

Въ своето съчинение, на стр. 203, г. Гиргиновъ пише: „Специалната процедура по чл. 47 и т. н. се оправдава съ особенитѣ условия и нужди, при които изпълнителната властъ е трѣбвало да действа“ — това е, споредъ него, *ius eminens*.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Напразно правите тѣзи цитати, г. Кънчевъ. И тѣхъ не ги разбирате. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Никакви случаи на чл. 47 нѣма тукъ, нито има закононарушение или нарушение на конституцията. Това ще ви го докажа квадратно.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие ще се обясните по този въпросъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Има нарушение на разума въ Вашето изложение — нищо друго. (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие ще кажете по силата на каква наредба законна, конституционна, вземахте това решение.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ще ви кажа.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие ще ни го кажете. И щомъ не сте се базирали на единъ конституционни норми, вие сте навлѣзли въ произвола, вие, следователно, сте излѣзли отъ ония рамки, въ които сте длѣжни да се движите.

Но, казвамъ, щомъ Народното събрание е сезирано съ този въпросъ, вече не може по другъ начинъ да се действа, освенъ съ единъ законъ. Трѣбва да се внесе законъ — обещаниятъ законъ или другъ — който действително да разреши въпроса за избирането на новитѣ окръжни съветници, за „голѣмата реформа“ на окръжнитѣ съвети. Нѣмате ли този законъ, вие въ сѣщностъ искате да продължите едно положение на произволъ, което сте създали съ решението на Министерския съветъ. И характерното е, че въ туй решение вие не поставяте абсолютно никакъвъ срокъ, а чисто и просто казвате, че нѣма да бѣдатъ свиквани избирателитѣ, за да избиратъ окръжни съветници. Безспорно, вие не можете отъ днесъ нататкъ да прилагате това решение на Министерския съветъ.

А. Циганчевъ (з): Искате да кажете, че има ограничение на свободитѣ, а не че е взета нѣкаква жертва.

Д. Влаховъ (з): Има ли убити?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Но, г-да, кои сѫ тукъ истинскитѣ мотиви?

А. Капитановъ (з): Това сж полицейскитѣ избраници, които сж въ окръжнитѣ съвети.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Мотивитѣ, които се съдържатъ въ внесенния законопроектъ, сж въ сжщностъ мотиви, съ които се хвърля прахъ въ очитѣ. Тѣ не отговарятъ на действителността, тѣ не отговарятъ на нашата политическа действителност, тѣ не сж отражение на нея. Действителността е, че следъ 25 септември, когато българскитѣ избиратели въ София дадоха една преценка на управлението на Народния блокъ, вече тия, които сж представители на българската демокрация, считатъ, че трѣбва да я отрекатъ, тѣ нѣматъ куража да се обърнатъ вече къмъ българскитѣ избиратели, за да се постави на преценка туй, което бѣше тѣхна ценностъ преди 21 юний, . . .

А. Циганчевъ (з): При тази преценка вие най-много ще изгубите.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): . . . за да се получи оная присѣда на една тѣхна демагогия, която българскитѣ избиратели ще издадатъ.

И. Василевъ (з): Само че вие тогава нѣма да бждете тукъ.

М. Дилиановъ (з): Присѣдата е за вашето управление.

В. Коевски (нац. л): Това, което вие вършите, е площадна демагогия.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Нѣмаше причина, която да не позволява на административната властъ да свика избирателитѣ да кажатъ своята дума. Това не сж съображения на конституционализъмъ, това не сж съображения на нѣкакви реформи, които Богъ знае кога ще дойдатъ, които наложила отлагането на изборитѣ, а сж съображения на една егоистична партизанска политика, чрезъ която българскитѣ избиратели се лишаватъ отъ възможността да осждатъ едно управление, което всѣки день дава доказателства на некадърностъ и на изневѣрване на дадени обещания.

С. Таковъ (з): Вие пѣкъ бѣхте много кадърни!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ето защо при наличността . . .

М. Дилиановъ (з): Стига толкозъ! Запазете си силитѣ за държавния съдъ.

А. Капитановъ (з): Него вече трѣбва да сж го избрали за държавенъ обвинителъ!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): При едно такова фактическо положение, когато една дейностъ противоконституционна е намѣрила единъ пълненъ изразъ и проява въ министерското постановление, азъ считамъ, че Народното събрание не трѣбва да одобри внесеното решение. И по този начинъ, безспорно, ще бжде ангажирана политическата, углавно-конституционната отговорностъ на хората, които сж взели това решение.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ държавния съдъ ли ни изпращате?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ знамъ кжде ви изпращамъ! Обаче не ние, а вашитѣ дѣла ще ви пратятъ.

И. Василевъ (з): Кжде?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Предъ държавния съдъ или на бунцието — това сж въпроси, които ще се решаватъ впоследствие.

И. Василевъ (з): Вие най-напредъ ще отидете въ държавния съдъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ заключавамъ. Хората, които издигнаха като лозунгъ преди всичко спазването на конституцията, . . .

Т. Тонковъ (з): Стига дебелоочие!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): . . . създаватъ единъ редъ, при който и парламентаризъмъ, и демокрация се погаватъ и не намиратъ действително една сериозна защита.

М. Дилиановъ (з): Тежко и горко на тази конституция, ако вие ще я пазите!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): И ако тѣ излѣзатъ днесъ съ едно решение, като това, което предлагатъ за одобрение, тѣ, безспорно, сѣкатъ клона, на който трѣбва да стоятъ. Единственото положение, на което една здрава демокрация може да остане, е положението на основния законъ — конституцията. Когато вие и нея погавите, вие отваряте широко вратитѣ на произвола и то по съображения на практичностъ и целесъобразностъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие при коя демокрация сте: при Ляпчевата или при Цанковата?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ съмъ при тази демокрация, която отвори вратитѣ на Шуменския затворъ, за да дойдатъ други, които да доведатъ на властъ дружбашитѣ. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Т. Тонковъ (з): За оная демокрация, която изби народа ли сте? Безсрамникъ такъвъ! Безсрамие и дебелоочие!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Безспорно е, че погавате не, а че рушите всички обществени предпоставки, които могатъ да оправдаятъ стоемето ви на мѣстата, на които сте днесъ.

М. Дилиановъ (з): Това е аслж дебелоочие!

Г. Тонковъ (з): Махни се отъ тази трибуна!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Заключавамъ. — Единствената ваша политика трѣбва да бжде не политика на целесъобразностъ и практичностъ, а трѣбва да бжде политика на пазене законитѣ. Ето защо ние нѣма да одобримъ това решение, което се внася. Вие го одобрете. Вие ще понесете отговорността. (Възражения отъ мнозинството) Вие нѣмате куража да кажете на вашитѣ приятели тукъ (Сочи министерската маса), че единствениятъ пътъ, по който трѣбва да вървятъ, е пътътъ на законитѣ. Е добрее, крепете ги въ тѣхнитѣ беззакония. Ще има други, които ще имъ напомнятъ пътъ, по който трѣбва да вървятъ. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ. Възражения отъ мнозинството)

П. Напетовъ (раб): Тукъ е демагогията — Сговоръ и конституция; 9 юний и конституция!

М. Дилиановъ (з): Една задача постигнахте — обединихте двата Сговора. Туй е голѣма заслуга.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Недейте плака за Сговора, плачете за васъ си. На чужди гробища недейте плака.

М. Дилиановъ (з): Плачете за България, която вие, „необходимата обществена сила“, докарахте до този халь.

Председателствуващъ Н. Шошовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Като чета мотивитѣ къмъ решението за одобрение постановлението на Министерския съветъ и като чета самото решение, което ни се предлага за одобрение, право да ви кажа, азъ не мога да си обясня, защо правителството е прибѣгнало до този начинъ на действие. Отъ гледна точка на законодателната техника това нито е било необходимо, нито е било оправдано. Защото, г-да, нищо не е прѣчило на правителството по опредѣления отъ избирателния законъ начинъ, т. е. единъ месецъ преди произвеждането на изборитѣ, единъ месецъ преди втория недѣленъ день на м. ноември, да издаде указитѣ за свикването на избирателитѣ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Това го разбрахме.

М. Дилиановъ (з): Да не сте си напечатали бюлетинитѣ, г. Стайновъ? Ще ви платимъ разноскитѣ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Правителството имаше всичката възможностъ, както сега го прави, да внесе единъ законопроектъ и да поиска съ законъ да бждатъ отложени изборитѣ. Правъ бѣше г. министъръ-председателътъ, когато ни каза, че презъ времето на Сговора имало отлагане на избори съ законъ. Да — съ законъ, но нѣмаше отлагане на избори съ указъ.

М. Дилиановъ (з): Не по вратъ, ами по шия.

Т. Бошнаковъ (з): По силата на кой членъ на българската конституция извършихте преврата?

П. Стайновъ (д. сг. Л): Азъ вземамъ мотивитъ и искамъ да разбера...

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е законъ, г. Стайновъ, само че заглавието е „решение“. Решението, обаче, ще мине на три четения тукъ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Азъ ще обясня този въпросъ. Ако то е законъ, трѣбваше на 12 октомврий да излъже указъ за произвеждане на изборитъ и сега съ законъ да поискате отмянене на указа за произвеждането на изборитъ.

Т. Бошнаковъ (з): Тая лекция ще си я четете въ Университета.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Г. г. народни представители! Азъ се питамъ, дали отлагането на изборитъ е станало съ едно решение на Министерския съветъ по чл. 47 отъ конституцията или съ друго нѣкакво решение на Министерския съветъ.

М. Дилановъ (з): Г. министърътъ, като вземе думата, ще Ви каже.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Въ тия моменти, които ни сж представени къмъ решението, никъде не личи, дали Министерскиятъ съветъ си е послужилъ съ правата, които му дава чл. 47 отъ конституцията, или не. То трѣбваше да бѣде отбелязано, защото, ако бѣде едно решение на Министерския съветъ по чл. 47, другояче щѣхме да го разглеждаме, отколкото ако то е едно решение на Министерския съветъ, което има обикновенъ характеръ. Това не е казано тукъ и азъ въ този моментъ моля г. министра на вътрешнитъ работи и г. министър-председателя, който председателствува Министерския съветъ, да ми кажатъ, отъ чл. 47 на конституцията ли сж се възползували или не?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма нужда отъ чл. 47.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Защото, ако сте го направили, г-да, не по чл. 47 отъ конституцията, вне сте извършили едно явно беззаконие.

С. Таковъ (з): Я гледай, я гледай!

П. Стайновъ (д. сг. Л): Не може съ единъ обикновенъ административенъ актъ да отмяне една дата, която е фиксирана съ законъ. Не можете да спрете изпълнението на закона съ единъ административенъ актъ, какъвто е постановлението на Министерския съветъ, не по чл. 47 отъ конституцията. (Възражения отъ мнозинството) Г. министърътъ на вътрешнитъ работи каза, че това постановление не било взето по чл. 47 отъ конституцията. Толкова по-зле, защото въ такъвъ случай е извършено нарушение на чл. 127 отъ избирателния законъ и нарушение на чл. 74 отъ закона за окръжнитъ съвети.

Отъ мнозинството: Я гледай, я гледай!

А. Капитановъ (з): Вие по коя конституция произведохте изборитъ презъ ноемврий 1923 г.? Изтекълъ ли бѣше мандатътъ на стария Парламентъ?

П. Стайновъ (д. сг. Л): Ако, обаче, Министерскиятъ съветъ е решилъ тогава да действа по чл. 47, ние се питаемъ, г-да, отъ кога излъже тая мода България да се управлява съ декрети? Азъ бихъ очаквалъ отъ министра на вътрешнитъ работи, отъ министър-председателя и особено отъ министра на финанситъ действително да управляватъ съ декрети, ако имаше специалнитъ условия на чл. 47 отъ конституцията. Имаше много по-важни работи, по които специално сегашниятъ министъръ на финанситъ можеше да работи съ декрети. Но не по тия сѣдбоносни въпроси, отъ които зависи самото съществуване на държавата, се прибѣгна до декрети, а се прибѣгна до тѣхъ, г-да, когато се касаеше за отлагане на едни избори.

Какви сж особенитъ условия, за които говори чл. 47? Какви сж тия външни и вътрешни причини? Опасностъ отъ вътрешни и външни нападения имаше ли? Външно нападение бѣше ли налице? Не бѣше. Вътрешно нападение? А, г. г. народни представители, сигурно имаше вътрешна опасностъ; вътрешно нападение имаше, но то бѣ само за правителството, а не за странатъ.

Отъ земледѣлцитъ: Сговорътъ!

П. Стайновъ (д. сг. Л): Може би страхътъ отъ това вътрешно нападение да е оправдалъ прибѣгването до чл. 47 отъ конституцията! (Възражения отъ земледѣлцитъ)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ мнозинството) Г-да! Оставете го. Той самъ си гради въздушни кули и самъ си ги разрушава. Вина ни е, че оставихме да продължаватъ да съществуватъ тѣхнитъ окръжни съвети, които трѣбваше да си отидатъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Тѣ знаятъ защо плачатъ — защото тѣхнитъ полицейски избраници ще си отидатъ отъ окръжнитъ съвети. Кажете, че плачете за вашитъ полицейски избраници, а не за конституцията.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Азъ ще ви кажа каква е нашата „велика“ реформа за окръжнитъ съвети. Азъ имамъ куража да заявя, че тоя шумъ, който вдигате за окръжнитъ съвети, е напусто. Тѣзи хора — правителството — нѣма да премахнатъ окръжнитъ съвети. Г. Георги Петровъ наистина е партизанинъ за пълното премахване на окръжнитъ съвети — това го знаемъ. Той е ималъ куража да заяви своето мнение и предъ отговорни мѣста. И земедѣлскиятъ конгресъ си е направилъ нѣкаква реклама съ издигане лозунга за премахване на окръжнитъ съвети.

А. Капитановъ (з): Ако си сигуренъ, че нѣма да се премахнатъ, нѣма да приказвашъ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Г-да! Тия хора, обаче, (Сочи министерската маса) не сж решени да ги премахнатъ и нѣма да ги премахнатъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Недейте приказва голѣми приказки.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Запомнете това: тѣ ще направятъ съ окръжнитъ съвети това, което направиха и съ закона за Столичната община. Г. министърътъ на вътрешнитъ работи ви заявяваше тукъ: „Азъ ще внеса една реформа за Столичната община“. А какво излъже отъ тази реформа за Столичната община, която г. министърътъ на вътрешнитъ работи тукъ се заканваше да я внесе? Цѣлата реформа на г. министъръ Гиргиновъ се ограничи въ това, да се намали числото на столичнитъ общински съветници отъ 36 на 35!

С. Таковъ (з): А вие колко взехте отъ тѣхъ?

П. Стайновъ (д. сг. Л): Азъ съмъ убеденъ, г-да, че и сега ще бѣде същото. Тази велика реформа, заради която сега се отлагатъ изборитъ за окръжни съвети, нѣма да се реализира. Помнете ми думата, подчертавамъ го.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Недейте казва голѣми думи. Азъ Ви пкъ казвамъ, че ще се излъжете. Недейте става пророкъ. Хайде де! (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг. Л): Вие нѣма да имате куражъ да премахнете окръжнитъ съвети.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Като дойде на разглеждане този въпросъ, тогава ще приказваме.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Я кажете да видимъ Вашиятъ куражъ какъвъ е: Вие за премахване на окръжнитъ съвети ли сте или сте противъ премахването?

П. Стайновъ (д. сг. Л): Г-да! Тая „велика“ реформа, която ще ни се предложи, може да съдържа, както и порано законътъ за Столичната община, разни голѣми на видъ реформи, но въ края на краищата, когато излъже отъ тукъ, най-многого ще има единъ важенъ членъ: „Разтурятъ се окръжнитъ съвети до произвеждането на новитъ избори, до когато окръжнитъ съвети ще се управляватъ отъ тричленни комисии“.

А. Капитановъ (з): И нѣколко думи още: „За винаги се разтурятъ“.

А. Кантарджиевъ (д): За тая работа ли плачете, Вие?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

П. Стайновъ (д. сг. Л): За тая велика реформа г. министърът на вътрешните работи ни внася едно решение за отлагане на изборите.

Министъръ Г. Петровъ: Когато се разисква тукъ законопроектът за премахване на окръжните съвети, тоя господинъ (Сочи оратора) нѣма да бжде въ залата, защото ще бжде изобличенъ. Народняците иматъ този навикъ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Г-да! Когато се е разисквалъ законътъ за окръжните съвети винаги съмъ вземалъ думата и смѣтамъ, че ще бжде мой елементаренъ дългъ на човѣкъ, който горе-долу се интересува отъ този въпросъ, да допринесе съ своето сътрудничество за уяснението на тоя въпросъ.

А. Капитановъ (з): А-а-а, не бива единъ професоръ да се интересува „горе-долу“. Отъ Васъ съмъ училъ административно право. Даскалъ ми бѣхте.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Г-да! Дълга да подчертая, по неже г. министърътъ на търговията каза, че нѣмадо съмъ да имамъ куражъ да изкажа своето мнение — а г. Петровъ знае, какво е моето мнение и го е чувалъ — че азъ и тогава ще заявя, че окръжните съвети при сегашната тѣхна компетентност, при сегашните тѣхни приходи, сѣмъ единъ институтъ неоправдани и трѣбва да бждатъ закрити всецѣло. Или пъкъ трѣбва да имаме куража, г-да, да направимъ окръжните съвети истински мѣстни парламенти, като имъ повѣримъ цѣлата служба и по земледѣлното, и по ветеринарната и санитарната служби. Само тогава ще има смисълъ тѣхното съществуване.

М. Дилиановъ (з): Ако свършите тукъ, браво заслужавате.

Д. Влаховъ (з): Защо вие не направихте това презъ 8-ти години на вашето управление?

П. Стайновъ (д. сг. Л): Но азъ съмъ убеденъ, че нито министърътъ на вътрешните работи, нито министър-председателътъ ще се съгласятъ на такава реформа, защото тѣхните началници, които искатъ всичко да централизиратъ горе къмъ тѣхните централни мѣста, нѣма да допустнатъ да се създаде едно мѣстно самоуправление съ голѣма компетентност. И щомъ като не можете да създадете такива истински мѣстни парламенти, въ които действително да се твори, предпочитамъ сегашните окръжни съвети въ този имъ видъ да бждатъ закрити. Туй ще поддържамъ и когато г. Гиргиновъ си внесе законопроекта за закриване на окръжните съвети, както го обещахте и на хората, които бѣха дошли тукъ на конгресъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Вие не сте логични. Атакувате ни, че внасяме това предложение, а не вѣрвате, че ще внесемъ и законопроектъ. Азъ Ви утвърждамъ, че ще го внесемъ, за да се спестятъ критиките въ настоящия моментъ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Добре, вземамъ актъ отъ думите на г. министър-председателя, че ще бжде внесенъ законопроектъ за закриване на окръжните съвети.

С. Таковъ (з): Тогава седни си. Значи, въпросътъ е ликвидиранъ вече.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

П. Стайновъ (д. сг. Л): Г. г. народни представители! Азъ дължа да подчертая следното обстоятелство — то е, че на 12 октомврий и споредъ мене, и споредъ избирателния законъ, и споредъ закона за окръжните съвети, трѣбваше да излезе единъ указъ за насрочване на изборите. Не може датата на изборите — това е моята идея — нито съ указъ, нито съ постановление на Министерския съветъ да бжде отминявана. Това е моята основна идея и азъ не вѣрвамъ конституционалистътъ г. Гиргиновъ да иска да ме опровергае въ това, че съ обикновени постановления на Министерския съветъ може да се отминя определена въ единъ законъ дата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние следваме практиката на Сговора. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг. Л): Нашата практика, на Сговора! Каква е тя? Практиката на Сговора е следната. Ние наистина на три пѣти сме отлагали изборите за мѣстните самоуправителни тѣла.

Д-ръ И. Вешковъ (з): Само на три пѣти!

П. Стайновъ (д. сг. Л): Но това никога не е ставало съ постановление на Министерския съветъ, това е ставало винаги съ законъ. Както законъ фиксира датата, така и законъ може да измѣня датата, но Министерския съветъ не може да измѣня датата. Това искамъ да изтъкна. Съ законъ отъ 16 февруарий 1924 г. е гласувано специално да се отложатъ изборите за членове на общинските съвети, и тѣ се отлагатъ за 18 май с. г.

Х. Трайковъ (раб): Значи, съ законъ сте отлагали изборите, а безъ законъ сте клали!

П. Стайновъ (д. сг. Л): Забележете, г-да, че въ всички закони, съ които презъ наше време сѣмъ били отлагани изборите, винаги е била фиксирана датата, на която ще се произведатъ тѣ. Въ случая, питамъ азъ, къде е фиксирана датата?

М. Дилиановъ (з): Нѣма да се произвеждатъ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Ами ако не внесете законъ, ами ако Министерския съветъ продължава да спори съ месеци и съ години, кой ще вземе функцията на окръжните съвети?

М. Дилиановъ (з): Това е схоластика.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Това не е схоластика, защото въ закони, които сѣмъ прокарани отъ насъ, е фиксирана датата.

Въ втория законъ за отлагане на изборите за окръжни съветници въ Петричкия окръгъ пакъ е определена датата — изборите да се произведатъ едновременно съ общите избори съ същата целъ въ останалите окръзи на царството презъ м. декемврий.

И. Василевъ (з): Ние безсрочно ги отлагаме. Датата има ли значение?

П. Стайновъ (д. сг. Л): Въ третия законъ за отлагане изборите за столични районни общински съветници презъ м. февруарий 1929 г. се казва, че тѣ се отлагатъ за третия недѣленъ день на месецъ май с. г. Искамъ да изтъкна, че тукъ, въ това министерско постановление, изборите се отлагатъ, безъ да се каже до кога. Азъ намирамъ, че съвсемъ неправилно е да се отлагатъ избори, безъ да се казва кога ще се произведатъ новите. Кога ще се внесе този законъ — това никой не знае. Не може г. министърътъ на вътрешните работи и Министерския съветъ, съ едно постановление на Министерския съветъ, безъ да определятъ датата, да правятъ подобно нарушение на закона.

Х. Манафовъ (л): Г. Стайновъ! Въ втората забележка на чл. 74 отъ закона за окръжните съвети се казва, че изборите за тия окръжни съветници, мандатътъ на които е изтекълъ, се отлагатъ, безъ да е определена датата.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Не е вѣрно.

А. Капитановъ (з): Въ 1924 г.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Чакайте, ще ви прочета чл. 74. Забележка втора на чл. 74 казва: (Чете): „Окръжни съветници, на които срокътъ е изтекълъ, се избиратъ въ срокъ отъ два месеци отъ влизането въ сила на настоящия законъ“. Чувате ли, г. Манафовъ? Вие не сте го чели, не сте си научили урока.

Х. Манафовъ (л): И вие имате такова постановление.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Г-да! Парламентарната група на Демократическия сговоръ...

Отъ мнозинството: На кой?

П. Стайновъ (д. сг. Л): ... не може да одобри това постановление на Министерския съветъ, защото то е издадено въ явно нарушение на известни членове отъ избирателния законъ и на закона за окръжните съвети.

И азъ моля г. министра на вътрешните работи да превърне своето решение въ законъ и по установения редъ — беззаконно, извършено, си е беззаконие, то е извършено и нищо не може да го поправи — да превърне, казъ

вамъ, своето решение въ законъ, да отложи съ законъ изборитъ за окръжни съветници, а същевременно да опредѣли поне една максимална дата, въ която трѣбва да се произведатъ изборитъ. Това е, г-да, което изисква истинскиятъ парламентаризъмъ, това е, което изисква и здравиятъ разумъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститъ крило Липчевъ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ Ви казахъ, че това е законъ.

П. Стайновъ (д. сг. Л): Решение е.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Решение на три четения! Чудна теория! Понеже било решение, не било законъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Костовъ.

А. Капитановъ (з): Георги! И ти ли ще плачешъ за конституцията?

Г. Костовъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Предложено е на Народното събрание за одобрение решението на Министерския съветъ да не се свикатъ избирателитъ да избиратъ окръжни съветници на 13 т. м. Вие чухте критиката на ораторитъ, изходящи отъ двата демократически сговора. Нашата критика на туй постановление на Министерския съветъ коренно ще се различава както отъ мотивитъ, легнали въ основитъ на това решение, така и отъ критиката, която ви се отправя отъ тази страна. (Сочи сговориститъ)

Г. г. народни представители! Досега въпроситъ се разгледаха отъ тѣхната формална страна. Тукъ, на тази трибуна, се изнесоха дебелите токове, въ отговоръ на които вие виждате предъ г. министра на вътрешнитъ работи срещупоставени други дебелите токове. Въ продължение тукъ на частъ и половина вие разпѣвахте основния законъ, конституцията, вие се справихте съ всички текстове на вашия основенъ законъ.

А. Капитановъ (з): Не само нашъ, а и вашъ. По силата на този законъ вие сте тукъ.

Г. Костовъ (раб): Тѣзи закони сѣ ваши, вие сами ги създавате, вие сами ги потѣпквате и нѣмате право нито вие, нито тѣ да се позовавате на тѣхъ. (Ржкоплѣскания отъ работницитъ)

Днесъ, когато вие плачете за тази конституция, вие хвърляте народни представители въ затворитъ. Днесъ нашиятъ народенъ представителъ Русиновъ е взетъ отъ улицата и пратенъ въ Централния затворъ.

Т. Тонковъ (з): Всички сте за тамъ.

Г. Костовъ (раб): Кѣде е вашата конституция, кѣде е чл. 96 за неприкосновеността на народния представителъ?

Д. Джанкардашлийски (нац. л): На престѣпницитъ мѣстото е тамъ.

А. Капитановъ (з): Туй ли сѣ всичкитъ ви мотиви? Кѣде е вашата конституция?

Г. Костовъ (раб): Когато дойде нашата властъ, вие ще видите какъ ще спазваме нашата конституция и нашитъ закони и какъ ще ги прилагаме. На всѣки случай, ние ще спазваме нашата конституция, ние ще прилагаме нашитъ закони, а не като васъ да ги тѣпчемъ и газимъ.

А. Капитановъ (з): Щомъ имате ваши закони, нѣмате работа въ нашия Парламентъ.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Кои сѣ основнитъ мотиви, които продиктуваха туй решение на Министерския съветъ? Азъ нѣма да отивамъ да търся мотивитъ само въ така наречения проектъ за държавно преустройство, който се мѣти въ Министерския съветъ. Азъ нѣма да заставамъ на позицията на г. Петко Стайновъ. Ясно е за насъ, че вие ще вървите по тая пѣтя, вие ще създавате нови закони, вие ще централизирате вашата държавна машина, вие ще вървите по пѣтя на фашизиране на държавната машина, за да подготвите пѣтя на откритата диктатура на нашата буржоазия.

Отъ мнозинството: Ей-й-й!

Г. Костовъ (раб): Въ туй ние сме убедени. Мотивитъ, които лежатъ въ настоящето постановление, сѣ следнитъ.

Т. Бошнаковъ (з): Който иска диктатура, отъ диктатура не се плаши. Ти си страхливецъ.

Г. Костовъ (раб): Народното недоволство расте. Кризата се задълбочава, мизерията всрѣдъ работническата класа и тудящитъ се маси въ селата неудържимо расте, подемотъ на тия борчески маси сѣщо така расте.

И. Василевъ (з): Само на мизерията разчитате.

Г. Костовъ (раб): Недоволството се изразява въ градоветъ съ едно невиджано нарастване на стачното движение; недоволството се изразява по села и градове въ събрания и протестни демонстрации на тѣзи трудящи се маси подъ ръководството на нашата партия. Борбитъ въ нашата страна се разгарятъ. Именно това днесъ васъ ви застава да отлагате тѣзи избори съ туй ваше постановление.

А. Капитановъ (з): Отъ васъ се уплашихме!

Г. Костовъ (раб): Олѣвяването на трудящитъ се маси въ селата е фактъ. Изборитъ, които се произведоха на 25 септември въ София, доказаха ясно и категорично сѣ кого сѣ трудящитъ се маси въ нашата страна. Тържеството на софийската комуна, голѣмата победа на работницитъ въ София, въпрѣки вашия тероръ, иде да докаже сѣ кого сѣ трудящитъ се маси. (Възвращения отъ мнозинството) Вие сте отречени, както бѣха отречени тѣзи (Сочи сговориститъ).

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ще видимъ.

Г. Костовъ (раб): ... на 21 юний м. г. Вашата политика е фалирала по всички посоки и направления. Вашиятъ изходъ днесъ е само въ едно — въ терора, въ насилията, въ ареститъ, въ процеситъ, организираны по пѣтя на изключителнитъ закони, какъвто е законътъ за защита на държавата.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако той се приложи, ти нѣма да бѣдешъ тукъ и да говоришъ.

Г. Костовъ (раб): Ние не се боимъ, г. министъръ-председателю! Днесъ ние имаме петъ души депутати въ затвора.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще имате и 25; ако водите тая политика — всички ще отидете.

Г. Костовъ (раб): Тая политика е политика на трудящитъ се маси.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е на трудящитъ се маси, а на васъ, които не сте трудящи се, а сте се разюздали и не знаете какво правите. Вие вчера не бѣхте ли въ Университета?

Г. Костовъ (раб): Не! Това е провокация, г. министре! Вчера азъ бѣхъ тукъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще ви научимъ ние васъ! Нали искате диктатура — ще ви я дадемъ.

Г. Костовъ (раб): Последнитъ избори, които се произведоха въ нѣкои села, напр. въ с. Макрешъ, Кулско, даватъ следнитъ резултати: 490 гласа дадени за Трудовия блокъ, 90 за правителството и 10 за Сговора; въ Василевци, Ломско, при произведенитъ избори, отъ 660 гласували, 504 сѣ гласували за Трудовия блокъ. Виждате кѣде сѣ избирателитъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Това сѣ селски избори.

Г. Костовъ (раб): Нѣма значение, г. министре! Всѣки изборъ днесъ има политическо значение.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма значение; само, за васъ има значение, защото вие се занимавате непрекъснато само съ това — да сѣте развратъ въ обществото; само за туй има значение.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вдигнень 400 избора. Чакайте да видите резултата.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Ние не си правимъ илюзия, че като вземемъ при изборитѣ болшинството отъ гласовѣтѣ, вие ще ни дадете властта. Фактъ е, че на другия денъ, следъ като изнесохме грандиозната победа...

Министъръ-председател Н. Мушановъ: А, тя е страшно грандиозна!

Г. Костовъ (раб): ... тукъ, въ София, вие загубихте ума и дума.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: А, страшно я загубихме!

Г. Костовъ (раб): Г. министъръ-председателю! Вие, който претендирате, че сте дългогодишенъ политикъ, още на другия денъ направихте едни изявления, които не прилягатъ на единъ министъръ-председателъ. (Възражения отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Костовъ (раб): Вие не можете да третираете вота на софиянци така, да казвате, че това е лудория или анархия, или, както се е изразилъ единъ министъръ, че това сж гласове на лумпени.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Моля, г. Костовъ, да се разберемъ. Азъ казахъ, че това е резултатъ на една червена глупостъ.

Г. Костовъ (раб): Да! ...

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Най-малкото, което можехъ да кажа, е това, защото можехъ и по-силни думи да кажа. Но когато чухъ следъ това, че се готвите да отивате да вземете общината и бѣхте направили изъ града шумъ, че съ шурмъ ще я вземете, азъ тогава казахъ, че това нѣма да ви позволя да направите. Нима вие мислите, че сте властни да съберете тълпитѣ и да отидете да завземате учреждения? Да имате да вземате!

Г. Костовъ (раб): Рано или късно, ще я вземемъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Да, да!

Г. Костовъ (раб): Рано или късно, тя ще отиде въ рѣцетъ на работниците въ гр. София. Въ всѣки случай, г-да, вие, които държите ...

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Костовъ! Говорете по предмета.

Г. Костовъ (раб): ... на вашитѣ закони, допускатъ една седмочленка, задъ която стоятъ 10 хиляди избиратели, да управлява Софийската община, а нѣма да позволите на 16 и 18 хиляди съ недействителнитѣ гласове, дадени за софийската комуна, да я управляватъ.

Д. Влаховъ (з): За софийската комуна ли сж дадени? Чувате ли, г. министре?

Г. Костовъ (раб): Но ние бързаме, г. г. народни представители, да увѣримъ не васъ, а трудящитѣ се маси, да ги предпазимъ отъ една опасна илюзия. Ние много добре знаемъ, както ви заявихъ, че вие нѣма да ни дадете Софийската община, както нѣма да ни дадете и властта по пѣтя на изборитѣ. Но вие съ вашитѣ действия сами ще посочите на маситѣ пѣтя, по който трѣбва да трѣгнатъ, за да завоюватъ властта и да установятъ работническитѣ и селски съвети. (Ржкоплѣскания отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, г. Костовъ, нѣма да Ви позволя да говорите на тая тема.

Д. Влаховъ (з): (Къмъ Г. Костовъ) Само революция нѣма да проповѣдвашъ отъ тукъ.

А. Кантарджиевъ (д): Той я проповѣдва отъ тукъ, защото е сигуренъ. Навънъ — не смѣе.

Г. Костовъ (раб): Изборитѣ, г. г. народни представители, за насъ си оставатъ моменти отъ класовата борба, при която ние мобилизираме маситѣ около тѣхнитѣ непосредствени искания. Да разгаряме борбитѣ на трудящитѣ

се маси, да ги организираме за последната и решителна борба.

Т. Бошнаковъ (з): Въ Русия има ли избори, я кажи?

Г. Костовъ (раб): Тѣзи избори сж мѣрило за зрѣлостта на работническата класа.

А. Капитановъ (з): Въ Русия само работниците се зачитатъ; вънъ отъ тѣхъ всички сж мародери.

Г. Костовъ (раб): Днесъ ние можемъ да заявимъ скрито, че изборитѣ, които станаха въ София, че изборитѣ, които ставатъ въ цѣлата страна показватъ мѣрника, че трудящитѣ се маси отиватъ съ своята партия, съ партията на работниците и беднитѣ селяни. (Ржкоплѣскания отъ работниците) И ето тукъ е основниятъ мотивъ, за да се отложатъ изборитѣ за окръжни съвети. Защото на 13 ноември вие шѣхте да получите въ цѣлата страна по-оглушителенъ ударъ отъ този, който получихте на 25 септември. (Възражения отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Идущата сръда нали ще дойдешъ въ Парламента — тогава ще приказваме съ кого е народътъ.

Г. Костовъ (раб): Съ бѣгството отъ изборитѣ вие искате да се спасите отъ погромъ и вие тамъ (Сочи мнозинството), и вие тукъ (Сочи сговориститѣ) вие показвате въ случая страхъ, дезертьорство отъ изборнитѣ борби. И вие смѣквате вече маскитѣ си.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Но защо не предлагаме другитѣ избори, които ще станатъ въ недѣля?

Г. Костовъ (раб): Защото сж нѣколко стотинъ и защото селата сж обсадени и приличатъ на бойни полицейски лагери. Вие, обаче, отлагате изборитѣ за окръжни съвети, защото ако произведете избори въ цѣлата страна, вашата полиция нѣма да ви стигне и, въпреки терора, трудящиятъ се народъ щѣше да си каже победоносно думата.

А. Капитановъ (з): Нашата полиция стига колкото васъ да засегне.

Г. Костовъ (раб): Да, вие стреляхте и въ Пазарджишко и въ Панагюрище.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ съжалявамъ онѣзи, които страдатъ заради васъ; азъ съжалявамъ тѣзи невинни жертви, които падатъ заради васъ, които имате такива уста само за да приказвате. Като виждишъ дебелия край, ще се скриешъ въ миша дупка, както си се криешъ. Вие се криете, а оставяте нещастнитѣ хора да се трепятъ по улицитѣ. Това правите вие — влизате като лалугери въ дупкитѣ си.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Костовъ! Предупреждавамъ Ви да говорите на темата, защото иначе ще Ви отнема думата.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Ясенъ е отгукъ и цѣлиятъ курсъ на политиката на Народния блокъ — никакви избори ...

Т. Бошнаковъ (з): Така, както въ Русия. Ако вашитѣ чорбаджии тамъ позволятъ да станатъ избори, тѣ 3 дни нѣма да стоятъ на властъ. И тукъ ще ми говоришъ за избори!

Г. Костовъ (раб): ... и засилване курса на терора срещу трудящитѣ се маси, срещу тѣхнитѣ организации и срещу тѣхната борба. На насъ не е никакъ чудно да виждаме стачки да се забраняватъ, събрания да се забраняватъ, клубове да се затварятъ, нашата преса да не се допуска да излиза, за да влѣземъ въ съприкосновение съ трудящитѣ се маси. Въобще острieto на терора ви е насочено срещу насъ. И не само това, но вашиятъ тероръ се засилва и ежедневно взима съ десетки и стотици жертви отъ нашата сръда.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никакви жертви нѣма.

Г. Костовъ (раб): Ясно е, вие сте отречени вече отъ трудящия се български народъ; вие минавате вече къмъ открита диктатура. Ето защо нашата партия зове следващитъ я работници и селяни на борба за установяването на работническитъ и селски съвети. (Ръкоплъскания отъ работниците)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Шомъ като ни зовете, тогава бъдете готови да се борите.

Г. Костовъ (раб): Готови сме.

Т. Тонковъ (з): И да не бѣгате.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Като ни зовете на борба, готови да бъдете за борба! Да се знае, че вие искате борбата. Зовете ни за борба!? — Азъ ви благодаря, че я искате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣ разтуриха цѣло учредително събрание въ Русия, а сега плачатъ за окръжнитъ съвети!

М. Дилиновъ (з): (Къмъ П. Напетовъ) Вѣрно ли е, Петко, това което казва Костовъ?

П. Напетовъ (раб): Вѣрно е. (Глъчка)

А. Капитановъ (з): Разправятъ борба, борба, докато замрише на барутъ, а после ще бѣгатъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не бихъ излѣзълъ да говоря отъ трибуната, ако преждеговорившиятъ не бѣха ме предизвикали да излѣза и азъ да кажа нѣколко думи отъ трибуната. Става въпросъ за едно министерско постановление, да бѣде ли то увѣрденно или не? Не съмъ човѣкътъ, който ще одобря закононарушенията въ тая страна. Вѣрно е, правителството на Народния блокъ е закъснѣло съ внасянето на законопроекта за измѣнение на закона за окръжнитъ съвети и за премахването имъ, но още по-вѣрно е онуй, което отъ тукъ се признава — че държавата и народътъ се гърчатъ въ своята нѣмотия. Ние ще се спираме на законитъ, на изискванията на конституцията и ще умваме отъ тази трибуна, какво би следвало да направимъ. Г. г. народни представители! Вѣрно е, че престѣпление се върши отъ онзи, който нарушава законитъ, но още по-големо престѣпление е извършено отъ ония, които на 9 юний 1923 година направиха колосалното престѣпление, като погасиха конституцията въ нейнитъ 169 члена. И сега дошли разбойницитъ всрѣдъ българския народъ да плачатъ за честностъ! Питамъ ви: разбойникътъ плаче ли за честностъ, защото е имало нарушение на конституцията? Не оправдавамъ никакво нарушение, но азъ питамъ, г. г. народни представители, тѣзи, които плачатъ за конституцията, не можа ли на 9 юний, не можа ли на 8 юний вечерта да имъ дойде на акъла и да се попитатъ въ себе си има ли конституция и отговорности? Защо не ви дойде на васъ (Сочи сговориститъ) на акъла, че тази конституция я тъпкахте въ всичкитъ нейни 169 члена? Азъ ви питамъ по-нататкъ, кои закони и коя конституция ви позволиха да отрѣжете главата на най-първия българинъ между първитъ и да не се знае къде е? Кой законъ и коя конституция ви позволи да изрѣжете глътитъ на 30 хиляди български граждани? Нали знаехте, че действително има конституция? Пакъ повтарямъ: не ща да оправдавамъ закононарушенията, но това, което става днесъ, блѣднѣе предъ онуй, което вие вършехте. Азъ съмъ за избори, да станатъ, защото въ всѣки изборъ има нѣщо политично, но азъ не мога да се начудя — и на онзи свѣтъ, нѣма да мога да се начудя — какъ могатъ тия хора (Сочи сговориститъ) да излизатъ и да пледиратъ за конституцията. Азъ бихъ се съгласилъ да се даде подъ съдъ и настоящиятъ кабинетъ, да се дадатъ подъ съдъ и онѣзи, които погасиха конституцията и все по-малко наказание ще има за настоящия кабинетъ, а вие ще отидете тамъ, откъдето нѣма да се върнете вече. Вие сте осъдени въ съзнанието на българския народъ като искрени политици и не бива да приказвате отъ тази трибуна. Все учени хора се явяватъ на трибуната, и приказкитъ имъ се въртятъ все около едно: да останатъ окръжнитъ съвети. Г-да! Нѣма да умваме отъ тукъ, а ще трѣбва да си кажемъ истината. Всичкото желание на

Парламента и на правителството е да се премахнатъ окръжнитъ съвети. Огдолу протеститъ на маситъ съ: премахнете окръжнитъ съвети, защото тѣ съ дембелханета. Можете ли да отречете това? Азъ съмъ окръженъ съветникъ и изпитахъ онуй, което стана презъ 8-годишния режимъ на Сговора отъ ония, които претендираха за конституцията. Въ окръжния съветъ, въ който азъ отидохъ на 1928 г., азъ чухъ, като се заговори за политика, председателътъ да стане и да казва: „За пръвъ пътъ чувамъ въ 6-годишното си стоене тукъ, окръженъ съветникъ да излѣзе на трибуната да говори за политика; у насъ за политика не се говори, ние сме самостоятелни стопански организации, никой тукъ за партии не бива да говори“ Азъ видѣхъ тамъ фотографитъ на голѣмитъ държавници, съ които бѣше обкиченъ този окръженъ съветъ. Тамъ бѣше ликътъ на Александъръ Цанковъ, тамъ бѣше ликътъ на генералъ Русевъ, тамъ имаше още нѣколко ликове, съ които бѣха окичени стени въ не за друго, а тѣзи ликове бѣха тамъ, за да събватъ страхъ въ опозиционернитъ окръжни съветници, за да не могатъ да издигатъ своя гласъ на протестъ. А този, който не е изпитвалъ тѣхното жило, нищо не знае. (Ръкоплъскания отъ земледѣлцитъ) Азъ ви питамъ васъ, г. г. народни представители (Къмъ сговориститъ), които търсите кривичкото, защото вие виждате сламката въ людското око, а не виждате гредата зъ своето око? Азъ не знамъ — ние ли се криво молихме или Господъ ни криво разбра, казва пословицата. И тѣзи хора сега иматъ безочието да излизатъ тукъ да говорятъ. Но виновато е болшинството, защото не ги тури на подсъдимата скамейка, за да отговарятъ за своитъ престѣпления и издевателства (Ръкоплъскания)

Г. Костовъ (раб): Смѣятъ ти се сговориститъ, защото знаятъ, че несериозно говоришъ, тъй като знаятъ, че Народниятъ блокъ никога нѣма да ги съди. Ето, вижъ, генералъ Русевъ се смѣе.

А. Аврамовъ (з): Не може разбойникътъ да се смѣе на онѣзи, които съ честни; не може въ къщата на обесения да се говори за вѣже.

Г. Костовъ (раб): Когато народътъ ще съди тѣхъ (Сочи сговориститъ), тогава и вие ще се наредите до тѣхъ.

А. Капитановъ (з): (Къмъ П. Напетовъ) Ти 8 години презъ времето на Цанковъ не смѣеше да дойдешъ, а когато дойдохме ние, ти дойде тукъ съ рубашка и като генералъ те посрещнаха!

П. Напетовъ (раб): Ей че го каза!

А. Аврамовъ (з): Г. г. народни представители! Вие знаете, че презъ 1923 г. се произведоха законодателни избори следъ преврата, и при тѣхъ дали нѣмаше нарушения на законитъ и на конституцията? Помнете, че въ 48 околни земледѣлската организация не можа да завѣри своитъ кандидатни листи. Знаете, че следъ това последователно се произведоха два окръжни избора и въ тѣзи избори избирателитъ земледѣлци и кандидатитъ на Земледѣлския съюзъ също не можаха да завѣрятъ своитъ листи. Е, за Бога, г. Кънчевъ и г. Стайновъ, ученитъ хора, къде бѣше тогава конституцията? Викате: сега защо я тъпчете? Азъ желая и искрено го казвамъ: да дадемъ днешното правителство подъ съдъ, но да дадемъ и васъ заедно съ него и да видимъ кой къде ще отиде, да видимъ кой колко пъти е нарушавалъ конституцията. Не знамъ, не може човѣкъ да се начуди и питамъ: къде е вината? Азъ съзирамъ вината въ болшинството, защото то не си изпълни дѣлга и повеленията на конституцията тъй, както трѣбваше да ги изпълни. Не бива общественикътъ да гледа на две страни. Общественикътъ, който дойде отъ долу чрезъ народното доверие при единъ голѣмъ тероръ, неописуемъ и непознатъ въ новата политическа история на България, този общественикъ трѣбваше направо да погледне и да хване всѣки единъ и да го постави на отговорното мѣсто. Това не стана. И азъ апелирамъ къмъ правителството на Народния блокъ: по-добре късно, отколкото никога, но нека стѣпи здраво на краката си, защото народътъ желае да види кой е виновенъ, кой е гробокопатель, кой го е заровилъ въ тежки задължения, за да не може да свѣрже двата края днесъ.

Г. г. народни представители! Ще се съкращаватъ окръжнитъ съвети, ще се съкращаватъ излишни институции, ще се съкращаватъ маса учреждения, за да може да се даде на тоя народъ поне хлѣбъ за съществуване. Азъ

не знам какъ иматъ смѣлостта онѣзи (Сочи сговориститѣ) да говорятъ отъ тази трибуна за всичко онуй, което извършиха, отъ което свѣтовната съвѣсть се покруси! Тѣ ще ми говорятъ за честъ, тѣ ще ми говорятъ за законъ, за искреностъ! И г. Стайновъ имаше доблестта да се бие въ гърдитѣ тукъ и да казва: „Азъ ви напомнямъ, че окръжнитѣ съвети нѣма да се разтурятъ!“ Г. Стайновъ! Не знамъ дали ще се разтурятъ окръжнитѣ съвети, но Вашето напомняне иде много късно, защо вие въ 8-годишното управление спяхте летаргически сънъ и не Ви дойде на умъ да напомните, когато убиваха хората, че българскитѣ граждани не трѣбва да бждатъ избивани. И днесъ вие още не сте избили отъ главата си мисълта, че сте призвани отъ Божеството вие да управлявате тая страна. Вие и днесъ още мечтаете и си точите ножоветѣ за утрешния день. За какъвъ день? За деня на кървави касапници, за деня на братоубийства. Азъ ви питамъ: кой моралъ ви дава право, макаръ че още година и половина нѣма откакъ сте въ опозиция, да си точите ножоветѣ? Недейте забравя: гласъ народенъ, гласъ Божи! Осъди я народътъ, млъкнете! Недейте чака, щото този народъ, който търпи толкозъ много, да ви стане съдникъ, защото тежко и горко на онзи, който изпадне въ положение да отговаря предъ народа.

С. Молчановъ (д. сг. Л): Това, което казвашъ, значи: тебе думамъ, дъще, същай се, снахо!

А. Аврамовъ (з): Направихте ли си смѣтка, или вие мислите, че българскиятъ народъ отсега нататкъ може да се влачи като стадо, нахждето искате да го мъкнете и да казвате: това е моята воля, съ тая политика ще управлявамъ? Нѣма го вече това положение. Нѣма го тоя народъ вече. Той ви каза своята дума. И ако ударѣтъ, който ви биде нанесенъ на 21 юний, не ви е опомнилъ, то значи, че вие всички сте кандидати за онова мѣсто, което е нататкъ по пътя, когато пътуваме къмъ Варна — Карлуково. (Смѣхъ).

Г. Говедаровъ (д. сг. Л): Ей че сериозна мисълъ, казана отъ трибуната!

А. Аврамовъ (з): Вие трѣбва най-напредъ да се опомните и следъ това да отидете предъ избирателя и да му искате довѣрието. (Ржкоплѣскания)

Г. Говедаровъ (д. сг. Л): Една бисерна мисълъ, за която болшинството Ви аплодира.

А. Аврамовъ (з): Г. г. народни представители! Достатъчно бѣха 8 години тероръ, за да се опомни българскиятъ народъ. Отсега нататкъ нека се разбере, че всѣки, който иска да управлява този народъ, ще трѣбва да отиде между него, по села и градове да проповѣдва своитѣ идеи и да завладѣе маситѣ — не съ революция, както се желае отъ нѣкои, а съ бюлетина въ ржка да вземе народното управление. И халалъ да му е такова управление!

Годни ли сте вие за тая работа? Заявявамъ го: не сте годни.

А. Капитановъ (з): Не сж ли? Я имъ дай полицейскитѣ участъци, да видишъ!

А. Аврамовъ (з): Защо? Защото вие си знаете, че сте отъ колъ и отъ вѣже. (Смѣхъ) Вашитѣ интереси сж противоположни едни на други.

Г. Говедаровъ (д. сг. Л): Малко е веселъ бай Аврамъ. Нѣкъде е пилъ, преди да дойде въ Парламента.

С. Мошановъ (д. сг. Л): И туй, дето го казва „събрани отъ колъ и отъ вѣже“, значи пакъ: тебе думамъ, дъще, същай се, снахо!

Г. Говедаровъ (д. сг. Л): И той не го опровергава.

А. Аврамовъ (з): Г. г. народни представители! Азъ оприличавамъ двата Сговора на глутница вълци. Вие знаете какъ глутницата се самоизяжда въ моментъ, когато огладише: макаръ да сж еднородни, отъ една майка вълчета, огладнѣятъ ли, шомъ едно се малко нахървава, другитѣ се впуцатъ и го разкъсватъ. Това представлява днесъ и Сговорътъ: тѣ се разкъсаха въ Ренесансъ, утре ще се съединятъ, ще се цѣлуватъ, следъ това пакъ ще се парцалосатъ и пакъ ще се събератъ. Но всичко това е за смѣтка на Настрадалиходжовата черга.

Шомъ народътъ ви отрече, по-нататкъ вие нѣмате моралното право да искате неговото довѣрие. Азъ казвамъ: избори нека ставатъ, защото въ изборитѣ има нѣщо политично. Нека ставатъ избори, защото управникътъ, като види народнитѣ възжеления, като види народното недовѣрие, той се опомня. Но азъ не съмъ отъ тѣзи, които ще защитятъ ония, които имаха тукъ дързостта да говорятъ за честъ и право. За мене е престѣпление да излѣзе тукъ единъ провокаторъ, единъ убиецъ на българския народъ, да говори за честъ и правда.

Недейте трови душата на българския народъ! Недейте излиза предъ този народъ! Азъ ви казвамъ, че ако вие продължавате да провокирате по този начинъ, народътъ ще се справи съ васъ. Той не може да търпи по-нататкъ вашитѣ издевателства. Вие кѣде не осквернихте, вие какъзо не направихте! Вие проладохте църкви, вие проладохте гробища, вие заложихте страната, вие заложихте цѣлия български народъ! Можете ли да го отречете! Какво искате повече?

Правя апелъ и искамъ — нека чуе г. министърътъ — нека ни предложатъ законъ, за да сждимъ ония, които сж нарушили конституцията — по който шете членъ — въ това число и днешниятъ кабинетъ. (Смѣхъ) Нека да направимъ още единъ законъ, за да сждимъ всички незаконно забогатѣли отъ 1920 г. насамъ, и тогазъ ще видимъ кой на кой фронтъ е и какво ще става.

С. Мошановъ (д. сг. Л): А амнистията?

А. Аврамовъ (з): Недейте говори за амнистията! Тя днесъ не е на дневенъ редъ. Амнистията вие искаме за васъ. Мислите, че я искаме за насъ или за емигрантитѣ? Не, ние искаме амнистията за васъ, защото вие сте престѣпници. (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството) Пазете се да не си кажемъ тежката дума. Тогава ще видите кой трѣбва да се амнистира и кой не.

Съ тия нѣколко думи правя апелъ къмъ правителството и къмъ народното представителство, часъ по-скоро да се внесе законъ, за да бждатъ осъдени ония, които опропастиха държавата и страната, и тогава ще видимъ кой на кой фронтъ е. Може да се посегне и на наши министри — безразлично.

Г. г. народни представители! Азъ се чудя какво е това положение, въ което е изпадналъ българскитѣ парламентъ! Има още избори да се провѣрватъ — я да ги провѣримъ и, ако тѣ искатъ, да направимъ нови избори, за да видимъ съ какво народно довѣрие се ползуватъ.

Отъ сговориститѣ: Какво правихте досега?

А. Аврамовъ (з): Ще видите какъ ще изпадатъ като круши до единъ и тогава ще ги пратимъ да отидатъ между маситѣ, за да имъ взематъ довѣрието! Недейте се осланя на единъ парламента, една трета отъ който е докаранъ тукъ съ насилие и нѣма народното довѣрие. Дайте да касираме всички избори, които още не сж провѣрени и да се произведатъ нови, и ако следъ това пакъ се избераатъ, халалъ да имъ е присъствието тукъ. Съ тия нѣколко думи пакъ правя апелъ: г. министре, дайте законъ за сждане на ония, които направиха България на прахъ и пепелъ и които докараха българския народъ до просяшка тояга. („Браво!“ и ржкоплѣскания отъ нѣкои земледѣлци)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Антонъ Кантарджиевъ.

А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Шумѣтъ, който почитаемота опозиция вдигна около това — позволете ми да кажа — невинно предложение за одобрение постановлението на Министерския съветъ, съ което се отлагатъ изборитѣ за окръжни съвети, е единъ шумъ съвършено неоправданъ отъ гледище на целесобразностъ и, ако щете по-нататкъ, отъ гледище на законодателство. Мене ми се струва, че по-правилно би било, ако почитаемота опозиция, пкъ и всички оратори, които се изреждатъ на трибуната, биха изказали своето становище по бждещето съществуване на тия окръжни съвети, ...

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Това не е на дневенъ редъ.

А. Кантарджиевъ (д): ... по-правилно би било ако вземѣха поводъ отъ това постановление, което се предлага за одобрение, ако вземѣха поводъ и отъ постановлението на конституцията и на правилника за вътрешния редъ,

който имъ дава широка свобода да обсъждатъ въпроситъ, за да изкажатъ своитъ становища по този много голѣмъ, ама много голѣмъ общественъ и социаленъ въпросъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Но още не знаемъ становището на правителството.

А. Кантарджиевъ (д): Г. Теодоси Кънчевъ дохожда да се рови въ дреболиитъ и ни дава едно софистично тълкуване и на конституцията, и на избирателния законъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Тукъ не се изказватъ становища, а се говори, за да се взематъ решения. Какво решение може да се вземе по този поводъ?

А. Кантарджиевъ (д): Г. Пждаревъ! Вие не сте отъ вчера тукъ и не отъ вчера се занимавате съ тълкуване на законъ, за да можете да разберете моята мисль. Никой не Ви казва, че при обсъждане на това решение Вие ще трѣбва да решите въпроса, дали да съществуватъ или не окръжнитъ съвети. Но, смѣтамъ, че Вие по-правилно щѣхте да процедирате, ако отъ това мѣсто, вземайки поводъ отъ това решение, бихте изказали своето мнение по тоя голѣмъ въпросъ. Българскитъ общественици днесъ сж раздѣлени по тоя голѣмъ въпросъ: една частъ отъ тѣхъ е за премахването на окръжнитъ съвети, друга — за тѣхното оставяне. И нека Ви кажа, че всички, които не сж минали презъ окръжнитъ съвети; всички, които не знаятъ, какво е значението на окръжнитъ съвети за българския народъ — не въ тоя имъ видъ, въ който сега съществуватъ — само тѣ могатъ да бждатъ тѣхни решителни противници. И при това голѣмо раздѣление на мненията всрѣлъ българскитъ общественици, да бждатъ или да не бждатъ окръжнитъ съвети, ние, българскитъ общественици, отъ малка или голѣма величина, при всѣки поводъ — най-състоятелниятъ отъ които е този — трѣбамъ да изказваме своето мнение по тѣзи въпроси. Така азъ разбирамъ своя дългъ. И тѣзи, които сж наредени тукъ, на тая маса (Сочи министерската маса), и тѣ могатъ отъ различна гледна точка да разглеждатъ въпроса да и иматъ разноречиви схващания. Тамъ, дето нѣма разноречиви схващания по единъ въпросъ, тамъ, дето нѣма траканя на идеи — тамъ догма не се ражда. Тамъ, дето има пълно единодушие; тамъ, дето нѣма различни мнения, тамъ се мука, тамъ обществена работа не се върши. И нѣма защо, г-да, да се чудите...

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): (Казва нѣщо)

А. Кантарджиевъ (д): И Вие, г. Пждаревъ, който така жервно ме пресичате най-добре знаете, че по тоя въпросъ въ една и съща партия, въ една и съща парламентарна група, може да има хора съ различни гледища.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Въ управлението, обаче, трѣбва да има едно гледище.

А. Кантарджиевъ (д): Изкуството да управлявашъ демократически, г. Теодоси Кънчевъ, е въ това — да примирявашъ гледищата по голѣмитъ въпроси. Днесъ може една група да е на едно гледище, друга да е на друго гледище, но когато се чуятъ аргументитъ, гледищата ще се примирятъ и реформата ще бжде прокарана. По-правилно щѣхте да процедирате, ако признаехте това. Запомнете моитъ думи — не искамъ да кажа моя съветъ, но моята констатация, която азъ правя отъ това мѣсто — отколкото да правите онова софистическо тълкуване — на което азъ ще имамъ следъ малко случая да се спра — на съответния текстъ отъ конституцията. Въ природата на г. Теодоси Кънчевъ е така да се държи. На насъ, които го познаваме отъ миналитъ обществени борби, това не прави впечатление; но на тѣзи, които не го познаватъ, неговитъ крокодилски съзли отъ тукъ, въ защита на конституцията, могатъ да направятъ впечатление. И азъ, въ допълнение на моя добъръ другаръ г. Аврамъ Аврамовъ, бихъ казалъ: къде бѣхте Вие осемъ години, г. Теодоси Кънчевъ, когато неприкосновеността на жилището, когато личната свобода, когато свободата на словото, когато всички свободи, и най-елементарнитъ, които бѣха осветени отъ тая конституция за българския народъ, се погизаха? Къде бѣхте Вие тогава съ своя плачь? Вие мѣлчехте тогава, защото така бѣше угодно на тѣзи, на които бѣхте се отдали подъ наемъ да служите. И днесъ, когато ще трѣбва да се гласува едно решение за одобрение на едно министерско постановление; когато сж изпъл-

нени всички форми на закона и конституцията. Вие дохождате отъ това мѣсто да казвате: „Български избирателю! Внимавай, защото съ твоитъ права, осветени отъ избирателния законъ, осветени и отъ конституцията, правителството н- Народния блокъ, респ. министърътъ на вътрешнитъ работи, г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ, се гаври по единъ недостоеенъ начинъ“. Това е смисълътъ на Вашитъ приказки

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Не е тоя смисълътъ, а че трѣгвате по пѣтя на декретитъ.

А. Кантарджиевъ (д): А когато вие залагахте Народната банка; когато вие залагахте стопанската независимост на българската държава; когато въ собственитъ ваши срѣди г. г. професоритъ Данаиловъ, Цанковъ и Мишайковъ се мѣчеха да дадатъ признаци на нѣкаквъ борба за запазването на финансовата и стопанска самостоятелност на българската държава, вие бѣхте първиятъ, който опонирахте на тази политика.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): (Казва нѣщо)

А. Кантарджиевъ (д): И днесъ вие имате резонъ да плачете за правата на българския народъ и за правата на българскитъ избиратели, безъ тия права нито на йота да сж докоснати отъ това решение, което е сложено днесъ за разглеждане. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Това ли ви сж аргументитъ?

А. Кантарджиевъ (д): Но бждете спокоенъ, г. Кънчевъ. Ако вие имате право, следъ осемъ години ваше управление, чрезъ устата на вашия бившъ министъръ-председателъ г. Андрея Ляпчевъ, да казвате, че вие тепърва почвате реформитъ, за да издигате и спасявате България, позволете на насъ, следъ година и половина отъ нашето управление, да кажемъ, че ние отсега нататкъ почваме своитъ реформи, но заедно съ това ще търсимъ отговорностъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) за просъщката тогва, да която бѣ доведенъ, за това окаено положение на българския народъ, отъ което едва ли другъ нѣкой, освенъ правителството на Народния блокъ, може да го извади.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Проспахте, нѣмате време. (Възражения отъ земледѣлцитъ)

С. Тановъ (з): Задрѣмалиятъ лъвъ ще се обади.

А. Кантарджиевъ (д): Но, г. Кънчевъ, Вие ще послушате малко. Ще позволите и на мене да дойда тамъ, където Вие бѣхте.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Чакаме.

А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Г. Кънчевъ смѣта, че съ това предложение за одобрение първото постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 12 октомврий 1932 г., протоколъ № 83, съ което министерско постановление се отлагатъ изборитъ за окръжни съвети, е нарушена флагрантно конституцията и затова иска да дири отговорностъ и плаши правителството на Народния блокъ, председателствувано отъ г. Никола Мушановъ, съ държавенъ съдъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Бждете спокойни!

А. Кантарджиевъ (д): Г. Теодоси Кънчевъ застава на една съвършено погрѣшна база, цитирайки речта на г. Малинова презъ 1901 г., 18 май, цитирайки и стр. 310 отъ съчинението на г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ „Държавното устройство на България“. Нито речта на г. Малинова, нито писаното отъ г. Гиргинова е разбралъ, защото базата на г. Кънчева е погрѣшна. Каква е тезата на г. Малинова, бидейки държавенъ обвинителъ презъ 1901 г.? Тя въ нищо не се различава отъ тезата на г. Гиргинова, въ неговата книга, и въ нищо не се различава отъ оная теза, която всички конституционалисти и дукъ, и въ Европа, и малки и голѣми, поддържатъ, че нарушението на единъ законъ съставлява нарушение на конституцията. Г. Теодоси Кънчевъ! Никой не спори по това, че нарушението на единъ законъ съставлява нарушение на конституцията. Това е тѣхната теза, а това е сега и Вашата теза. Нали така? Но дайте да видимъ, най-напредъ, има ли

нарушение на закона, за да теглимъ отъ тамъ заключение, че има нарушение и на конституцията. Ние стоимъ на становището, че законътъ не е нарушенъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Погрѣшно становище.

А. Кантарджиевъ (д): За Васъ може да е погрѣшно. Но, както Вие сега се помъчихте да убедите вашитѣ приятели, така и азъ ще се помъжа да убедя не Васъ — защото Вие много мѣчно се поддавате на убеждаване — но да убедя моитѣ другари, че нѣма нарушение на закона.

По кой законъ се произвеждатъ изборитѣ за окръжни съвети? Тѣ се произвеждатъ по закона за окръжните съвети, който, създаденъ навремето отъ Петко Каравеловъ въ 1882 г., претърпѣ измѣнение и друго едно почувствително измѣнение — и то пакъ подъ напора на тѣзи, които азъ представлявамъ тукъ — презъ 1925 г. Ако се не лъжа, чл. 74 отъ закона за окръжните съвети за сѣга въпроса за изборитѣ на окръжни съвети. Какво казва тоя членъ отъ закона?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): И чл. 127 отъ избирателния законъ.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ и на него ще дойда, г. Кънчевъ. 15 години вече правя адвокатлъкъ, за да нѣма нужда да ми подхвърляте тия уловки. Азъ на тѣхъ нѣма да се хвана. Азъ ще ви кажа, какво пише въ избирателния законъ и то наизустъ, а не като васъ — да го четете, безъ да го разбирате. Въ чл. 74 отъ закона за окръжните съвети се казва, че всѣки две години, въ втория недѣленъ день на м. ноемврий, се произвеждатъ избори за окръжни съветници въ половината административни околии на Царството. Тази година вториятъ недѣленъ день съвпада съ 13 ноемврий. Чл. 127 отъ избирателния законъ казва, че единъ месецъ преди датата на избора се публикува указъ, съ който избирателитѣ се свикватъ на опредѣлена дата, за да гласуватъ за окръжни съветници. Така ли е, г. Теодоси Кънчевъ?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Когато датата не е опредѣлена по законъ.

А. Кантарджиевъ (д): Да. Ако е опредѣлена по законъ, единъ месецъ преди така фиксираната дата — въ случая 13 ноемврий — трѣбва вече указъ да е излъзълъ. Какво прави правителството? Правителството, което смѣта да внесе единъ новъ законъ за окръжните съвети — както е казано и тукъ, и въ тронното слово — счита, че е нецелесъобразно — и тукъ азъ вече ще се позова и на логиката, и на елементарния здравъ човѣшки разумъ — шомъ единъ законъ ще мине въ тази редовна сесия на Народното събрание да вика избирателитѣ веднѣжъ на 13 ноемврий и втори пътъ на 13 февруарий да правятъ избори. Оставете материалнитѣ разноси, съ които сж свързани всички избори, но нѣма защо да бунтувашъ — казано въ най-добрия смисълъ на думата — народната душа и да правитъ въ два-три месеца два пъти избори. И бждете увѣрени, че по новия законъ за окръжните съвети — какъвъ ще бжде той, въ какъвъ видъ, азъ не зная — изборитѣ ще трѣбва да се произведатъ въ цѣлата страна, а не на парчета, не по околии.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Това не е аргументъ.

А. Кантарджиевъ (д): Това е аргументътъ на логиката и на разума.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Това е аргументътъ на произвола.

А. Кантарджиевъ (д): Моля, бждете любезни да ме изслушате. Вие тълкувате конституцията и теглите заключения отъ всички тия предпоставки, че правителството е нарушило чл. 47 отъ конституцията и ще следва да понесе отговорностъ, съгласно чл. 155. Азъ ще Ви докажа, че Вашето тълкуване е несъстоятелно нито отъ гледище на конституцията, нито отъ гледище на здравия разумъ и логиката. Това сж моитѣ аргументи.

Казахъ ви, какво говори чл. 74 отъ закона за окръжните съвети, а следъ това ви казахъ, какво говори чл. 127 отъ избирателния законъ и какво говори здравата човѣшка логика и здравиятъ човѣшки разумъ. Какво прави правителството? Правителството единъ месецъ преди деня на изборитѣ, преди да е излъзълъ указъ за изборитѣ за окръжни съветници, изхождайки отъ това гледище на

целесъобразностъ, ви казва: „Азъ, правителството, подъ солидарната отговорностъ на всички министри — това не се пише въ мотивитѣ къмъ законопроекта, но то се разбира отъ тия, които сж парламентаристи — смѣтайки за целесъобразно да не се произвеждатъ изборитѣ следъ два месеца отново, отлагамъ изборитѣ“.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Въ закона нѣма съображенията на целесъобразностъ. Правителството трѣбва да изпълни закона. Никакви съображения на целесъобразностъ не могатъ да оправдаятъ отлагането на изборитѣ. Това е моята теза. Вашитѣ аргументи сж фалшиви. Тѣ сж аргументи на произвола.

А. Кантарджиевъ (д): Презъ време на Вашата речъ, азъ Ви направихъ апострофъ умишлено, за да мога да го използвамъ сега. Вие недобросъвестно и неоснователно използвате чл. 47 отъ конституцията, въпреки че г. министрътъ на вътрешнитѣ работи възрази на г. Петко Стайновъ, че не е аргументъ чл. 47 отъ конституцията. Азъ ще Ви направя тая концесия — ще потърся и тамъ Вашитѣ аргументи.

Вие казвате, че нѣма външна опасностъ. Вѣрно е, че нѣма външна опасностъ. Вѣрно е, че нѣма и вътрешна опасностъ. Но можете ли сериозно да поддържате, ако стоите на базата на чл. 47 отъ конституцията, че действително Народното събрание само за този единственъ случай трѣбваше да бжде свикано на извънредна сесия?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Нѣмате техника. Можете да издалете указъ за свикването на Камарата.

А. Кантарджиевъ (д): Народното събрание не можеше да бжде свикано. Вие казвате, че билъ нарушенъ чл. 47 отъ конституцията, затуй азъ Ви казахъ да прочетете до края текста на чл. 47. Нарущенъ билъ чл. 47 отъ конституцията — и тогава Вашитѣ цитати отъ книгата на г. Гиргиновъ и отъ речта на г. Малинова биха имали стойностъ, биха имали мѣсто тукъ — нарушенъ би билъ чл. 47, ако министритѣ, като вземѣха това решение, го оставѣха въ протоколитѣ на Министерския съветъ и не ни го представяха тукъ на одобрение. Но като го гласуваме и одобряваме ние, отговорността пада отъ тѣхнитѣ плещи и пада върху нашитѣ плещи. Това е юридическото тълкуване. Друго тълкуване, основано на логика и на разумъ, не може да се прави. Защо влагате този смисълъ на чл. 47, който нѣма той?

После, г. Теодоси Кънчевъ, Вие говорихте за чл. 155 отъ конституцията. Вие и тамъ сте недобросъвестенъ зъ най-добрия смисълъ казано, като човѣкъ, който пледира една теза. Недейте мисли, че се намирате предъ смѣбни заседатели. Ако престѣплението е извършено за лична полза — за това говори чл. 155 . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Нарушението на конституцията е наказуемо по чл. 155.

А. Кантарджиевъ (д): . . . може да се счита, че е нарушена конституцията.

Г. Говедаровъ (д. сг. Л): Личната полза нѣма нужда да бжде материална, може да е морална.

Д. Ачковъ (нез*): И Касационниятъ съдъ прие, че и безъ лична облага да е извършено нарушението на закона, пакъ е нарушение.

А. Кантарджиевъ (д): Чл. 155 отъ конституцията говори: „Народното събрание може да предава министритѣ на съдъ за измѣна на отечеството или на Царя“, . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Едно.

А. Кантарджиевъ (д): . . . „за нарушение на конституцията“, . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Второ. Ето случая — нарушение на конституцията.

А. Кантарджиевъ (д): . . . „за предателство“ . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Трето.

А. Кантарджиевъ (д): . . . „или нѣкаква вреда, причинена на царството за лична полза“. И когато чл. 155 обема

* Независимъ.

всичко това — вреда причинена на царството за лична полза, а тукъ се отбелязва, че не е извършена вреда съгледъ на материална полза, съгледъ на пари — каква лична полза може да има кабинетътъ на Мушановъ, ако не произведе изборитъ на 13 ноември?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Само нарушението на конституцията е наказуемо, безъ огледъ на ползата.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ бихъ Ви препоръчалъ да продължите изучаванията на г. Гиргиновата книга, защото Вие го цитирахте недобросъвестно.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие пъкъ проявявате невежество.

А. Кантарджиевъ (д): И когато прокарвахте закона за градските общини, Вие недобросъвестно цитирахте неговото съчинение. И тогава се прояви Вашата недобросъвестност. Позволете, азъ съмъ по-младъ отъ Васъ, приятелъ съмъ Ви отъ миналото, да Ви дамъ този съветъ: продължете да щудирате съчинението на г. Гиргинова, ще научите много работи.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ бихъ желалъ г. Гиргиновъ да съобрази сега дейността си съ това, което е писалъ.

А. Кантарджиевъ (д): Тезата, че правителството на г. Мушановъ управлява съ декрети, е теза, която отъ гледище и на конституция и закони, и на фактическо положение не търпи никаква критика. (Възразжения отъ сговориститъ)

Г. Петко Стайновъ — на апострофа, който му направи **г. Манафовъ** — каза: „И ние сме отлагали изборитъ, но сме ги отлагали съ законъ и сме определяли датата“. **Г. професоре** по административно право — съжалявамъ, че **г. Стайновъ** го нѣма тукъ — това какво е? (Сочи предложението) Не е ли това законъ да се отложатъ изборитъ? **Ами** Вие по-чл. 74 отъ сега действащия законъ за окръжнитъ съвети не отложихте ли изборитъ за окръжнитъ съвети съ втората забележка къмъ този членъ, безъ да фиксирате датата, както ви каза **г. Манафовъ**? Къде бѣха тогава Вашитъ аргументи?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Много сте слабъ въ логиката. Прочетете забележката.

А. Кантарджиевъ (д): Азъ не желая да имамъ Вашата логика. Азъ имамъ предъ видъ юриспруденцията и мненията на мойтъ професори. Животътъ не ме е изхвърлилъ като Васъ отъ леговището, нито ходя отъ партия въ партия.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ партията си не съмъ смѣнявалъ. Азъ съмъ тамъ, дето бѣха Вашитъ шефове. Тѣ напустаха Сговора, а не азъ.

А. Кантарджиевъ (д): Това е логиката, на която ме е научилъ мойтъ професоръ. Обърнете се, ще го видите. (Сочи **Р. Маджаровъ**)

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вашитъ шефове бѣха въ Сговора, тѣ го създадоха, но избѣгаха отъ него за лични и карьеристични интереси. Вие ни вкарахте тамъ, но ни оставихте.

А. Кантарджиевъ (д): Тѣ рекоха да изкаратъ и Васъ отъ Сговора, но вие, като видѣхте, че тамъ има благо, останахте. Веднѣжъ, на едно политическо събрание, следъ като поговорихъ единъ часъ противъ тогава и оногава изкарахъ, че моята партия е най-добра, стана единъ старецъ отъ Земледѣлския съюзъ и ми каза: „Е, така е байовото, то всичко, каквото говоришъ, е право, но съ тебе е правото, а съ мене е благо“.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): (Възразява нѣщо)

А. Кантарджиевъ (д): Само тая страничка отъ нашия общественъ животъ недейте отваря въ единъ споръ, който трѣбва да се постави на по-голямъ висота отъ онай, на която стоятъ нашитъ ежедневни партизански ежби.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): (Възразява нѣщо)

А. Кантарджиевъ (д): Фактътъ, че ме прекъсвате постоянно и не ми давате спокойствие, показва, че има нѣщо

въ моята теза, което докосва съвѣстѣта Ви, затуй не желаете да ме слушате.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Вие предизвиквате.

А. Кантарджиевъ (д): Вие тълкувате конституцията и изкарвате, че има нарушение, вадейки аргументи отъ книгата на **г. Гиргиновъ** и речта на **г. Малиновъ**, а азъ, вадейки аргументи отъ закона, Ви казвамъ, че Вашата теза е погрѣшна, като теглите аргументи отъ нарушението на закона, а такива аргументи можеше да се теглятъ, ако действително имаше нарушение на закона. Азъ Ви казвамъ, че тая теза можеше да се защитава, ако имаше нарушение на закона. Ние стоимъ на почвата, че нѣма нарушение на закона — ergo нѣма нарушение и на конституцията. Но по-нататкъ вие се провиквате: „Кога ще внесете аджеба тая реформа? Вие хаберъ нѣмате за нея“. Много право Ви забеляза **г. Коевски**, че презъ всичкото време на Вашето депутатство — извинявайте, че така приказвамъ съ Васъ презъ време на моя говоръ . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Тогава не се сърдете, когато Ви възразявамъ.

А. Кантарджиевъ (д): . . . Вие, който бѣхте председател на парламентарната комисия по Министерството на вътрешнитъ работи, не сте се интересували — трѣбва да констатирамъ и азъ това — отъ този въпросъ и продължавате да не се интересувате. Вие трѣбваше да знаете, че **г. Гиргиновъ** назначи миналата година, още презъ м. ноември, една комисия, въ която влизаха народни представители, окръжни съветници, представители на всички съсловия, които иматъ контактъ съ окръжнитъ съвети, плусъ чиновници отъ Дирекцията на статистиката, отъ Върховната смѣтна палата, **г. Лукановъ** отъ Административния съдъ, който борави съ тия въпроси — една комисия съ разширенъ съставъ подъ председателството на **г. министра** — на която той възложи да разгледа тая реформа по отношение на института за окръжнитъ съвети. Тая комисия се произнесе по въпроса безъ да бѣде задължително за нѣкого нейното решение. Отъ тая комисия **г. министрътъ** на вътрешнитъ работи излъчи друга по-малка комисия, която изработи единъ законопроектъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Къде е?

А. Кантарджиевъ (д): Ще Ви кажа къде е, той е скритъ. Тоя въпросъ навремето е проучванъ заедно съ днешния министъръ на вътрешнитъ работи въ Института за административни изучавания, въ който имамъ високата честь и азъ да участвувамъ, както и **г. Петко Стайновъ**. Тоя институтъ въ продължение на редица беседи, реферати и кориферати обществено обсъди въпроса, сложенъ навремето отъ члена на кодификационната комисия **г. Коларовъ**. Вие не сте присѣтствували нито на единъ рефератъ и днесъ имате смѣлостта да твърдите, че въ Министерството на вътрешнитъ работи нѣмало събрани материали! Позволете ми да Ви кажа, че това е една опашата лъжа. Никѣде днесъ нѣма събрани повече материали, отколкото въ Министерството на вътрешнитъ работи.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ще Ви посоча писмата на министерството, съ които се искатъ материали отъ разни учреждения.

А. Кантарджиевъ (д): Освѣнъ това имаме и личния опитъ на днешния министъръ на вътрешнитъ работи, който 25 години непрекъснато — запомнете добре, непрекъснато — заедно съ **г. Рашко Маджаровъ**, е работилъ въ областта на окръжното дѣло. Тѣ сѣ единствени двамата — нѣма значение, че **г. Рашко Маджаровъ** е въ другъ политически лагеръ — които поставиха въпроса за окръжното дѣло на шуменската конференция, въ която участваха много знайни и незнайни труженици и тѣ сѣ, които създадоха и кооперативния строежъ на училища, и кооперативното водоснабдяване и т. н. и т. н. Днесъ най-много натрупани материали има въ неговото съзнание и неговата мѣка, когато се посѣга на този институтъ, е оправдана, защото е мѣката на човѣка, който е създадалъ една форма на самоуправление и който не може да търпи тая създадена отъ него институция да бѣде разрушена.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Чакаме да видимъ дѣлата, стига фрази!

А. Кантарджиевъ (д): И днесъ не само **г. Кънчевъ**, а и всички, които се интересуватъ отъ тѣзи въпроси, не могатъ да отрекатъ, че въпросътъ е много назрѣлъ. Дайте

да поспоримъ. Днесъ се вдига вой противъ тѣзи институти, отъ много гледища оправданъ, отъ други — неоправданъ. Дайте да обсъдимъ това предложение и да кажемъ своето мнение. Недейте търси аргументи въ тѣзи червени корици на конституцията, каквито тамъ не съществуватъ. Казва ви се въ това предложение — и това е единственото нѣщо, което трѣбва да ви накара да го гласувате — че е безцелно и нецелесъобразно сега да се произвеждатъ избори, когато новиятъ законъ ще дойде още тая сесия...

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Я дойде, я не дойде.

А. Кантарджиевъ (д): ... и по него ще бждатъ произведени изборитъ за окръжнитъ съвети. Ако вие считате, че това е прахъ въ очитъ на народа, както ставаше въ ваше време, да обещае и да не изпълните, Вие сте прави да казвате, че законътъ нѣма да дойде. Но правителството на Народния блокъ и болшинството, на което той се крепи, има повече съзнание за дългъ и повече съзнание за отговорност и за изпълнение на този дългъ, и затова туй, което се пише въ тая света книга, наречена тронно слово, нѣма да остане гласъ въ пустиня, нѣма да остане парче хартия — chiffon de papier, но ще се облече въ формата на законъ, за да даде своитъ благотворни резултати и да укаже своето благотворно влияние върху правилното развитие на нашия общественъ животъ и специално на окръжнитъ съвети, животътъ на които въ продължение на толкова години, кога предумишлено, кога несъзнателно, кога съзнателно, е спъванъ, за да дойде България въ това окаяно положение, въ което днесъ се намира. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ искамъ да обърна вашето внимание на дветъ страни на въпроса, на формалната и по същество, защото всички, които тукъ взеха думата, се спрѣха на тѣхъ. А и отъ друга страна, независимо отъ партийната ни принадлежност и отношението ни къмъ политиката на правителството, азъ виждамъ, че отвреме навреме въ Народното събрание се повдигатъ въпроси по конституцията, до правата дискреционна и законодателната функция на правителството, въ времето, когато Народното събрание не е въ сесия, които иматъ значение и които безъ *ratio pri* не току-така за всѣки конкретенъ случай могатъ да бждатъ решени успѣшно.

Г. г. народни представители! Вие знаете, че въ страна, каквато е Германия, съ по-висока култура, и тамъ спорятъ за дискреционната и законодателна функция на правителството, респ. на президента на републиката, основано на чл. 48 отъ германската конституция. И даже когато Лайпцигскиятъ върховенъ касационенъ съдъ тѣзи дни, по поводъ жалбата на пруското правителство, съ която то сезира същия съдъ, за да отбѣди декрета отъ 20 юлий, издаденъ отъ райхспрезидента, съ който се суспендирватъ правата на законното правителство и се назначава комисариатъ, като представителъ на райхсканцлера, следъ като този съдъ въ една частъ отъ присъдата си отладе пълно право на пруското правителство и призна, че то не е нарушило своитъ функции и въ нѣкои отношения си остава законно правителство на Прусия въпрѣки съществуването на комисариата, спорътъ пакъ продължава тамъ между политици и между юристи-професори. Та не е чудно, че и у насъ този въпросъ се е повдигалъ и ще продължава да се повдига.

Азъ мисля, че ако правителството въ своитъ мотиви би се позовало за внасянето на това постановление на чл. 47 отъ конституцията, то е на съвършено погрѣшенъ пътъ. Каквото и да се говори отъ преждеговорившия г. Кантарджиевъ за целесъобразностъ, която не би могла да се оспори въ основата си при дадено положение — нека допустимъ това — все пакъ правителството не е могло да процедира по чл. 47 отъ конституцията въ отсъствието на Народното събрание. Ясно е. То е едно извънредно постановление въ нашия основенъ законъ и изисква, както е казано тамъ, наличността безспорна на такава вътрешна или външна опасностъ, която прѣчи на Народното събрание да се събере въ София, за да законодателствува, да приеме известни мѣроприятия, които изпълнителната властъ въ промеждутъка е смѣтала за нужно, че отъ гледище на нейната политика или на държавни интереси се налагатъ. Ясно е и не може на тая база да застане едно правителство, зарадъ принципа, който е важенъ и същественъ не заради целесъобразността, която може въ даде-

ния случай да е налице, а въ другъ случай да не е налице. Ако то застава на тая база, очевидно, върши нарушение на конституцията, за което съгласно чл. 155 отъ конституцията формално отговаря; то е отговорно, независимо отъ това дали е действувало користо или безкористо, въ лична полза за министра или безъ какъвто и да е личенъ интересъ. Тоя елементъ е едно самостоятелно министерско престѣпление, който нѣма нищо общо съ престѣплението „нарушение на конституцията“; то е специално престѣпление министерско, което върши даденъ министъръ или правителство, като нарушава закони или уврежда интереситъ на държавата или на когото и да било съ лична користъ рушветъ, по-добре казано. А нарушение на конституцията има въ всички случаи, когато правителството или отбѣлнятъ министъръ не се е съобразилъ, или е погизилъ единъ конституционенъ текстъ, или, по-широко, както го е изтъквалъ първиятъ държавенъ съдъ презъ 1901—1903 г., даже и обикновенитъ закони — което не се възприема отъ всички конституционалисти. Ето защо тази база — заради принципа, повтарямъ да кажа, който има значение за насъ — правителството не бива да усвоява.

Ако тя не е, какъвъ е тогава смисълътъ на министерското постановление, държано въ време, когато Народното събрание не е заседавало? Г. г. народни представители! Не може да има повече смисълъ отъ този, че министритъ усвояватъ гледището на министра на вътрешнитъ работи, или пъкъ, че това е политика на цѣлия кабинетъ, какво трѣбва да се внесе единъ законопроектъ за реформиране на окръжнитъ съвети, да мине той презъ Народното събрание и докогато мине, да се смѣне издигнато произвеждането на избори, които трѣбва да станатъ съгласно новия законъ. Но азъ мисля, че въ такъвъ случай, за да се удовлетвори законътъ и да стои правителството и министърътъ на законна база, трѣбва да се внесе по надлежния редъ единъ законопроектъ за отлагане изборитъ за окръжни съвети, които по закона, който е въ сила, трѣбва да станатъ идущата недѣля, на 13 ноемврий.

Ако министърътъ на правосъдието би билъ по-предвидливъ и искаше да избѣгне това формално нарушение съ съществени последици, споредъ мене, той трѣбваше да търси целесъобразността докогато заседаваше Камарата, до края на м. юний, и да внесѣше тогава законопроектъ за отлагане изборитъ за окръжни съвети. Защо? Защото въпросътъ за реформирането на окръжнитъ съвети, да бждатъ или да не бждатъ занаяредъ окръжнитъ съвети, не е издигнатъ нито отъ днесъ, нито отъ вчера; той отдала и станалъ единъ горещъ въпросъ не за една партия, а за всички, за цѣлото обществено мнение въ нашата страна, за правителството дори, и следователно, ако правителството е било узрѣло въ идеята, че статуквото трѣбва да се напустне и да се препорѣча и наложи една реформа по законодателенъ пътъ, най-естественото, най-законното би било, ако то сезираше съ въпроса Народното събрание до закриването на изтеклата редовна сесия презъ м. юний. Тогава щѣхме да бждемъ всички на чисто.

Не е вѣрно, че въпросътъ е само формаленъ. Отлагането на единъ избори не е едно формално нарушение. Може би то да не изглежда такава сега, защото голѣма частъ сме узрѣли въ мисълта и сме се свикнали съ нея, какво изборитъ ще трѣбва да се отложатъ, за да се прокара единъ новъ законъ за окръжнитъ съвети. Но ако нѣмаше тази идея въ обществото и въ управляващитъ кръгове, това отлагане би било едно посегателство на най-главнитъ права на гражданина. Защото, не е ли съществено да суспендирашъ правото на гражданина да се яви на изборъ за окръженъ съветъ, за община или, ако искате, на същото основание, по същия пътъ като се върви, даже и за Народното събрание?

Очевидно е, че тоя пътъ е хлъзгавъ. И азъ бихъ казалъ, за да тачимъ конституцията и да имаме единъ редъ, който да спазватъ всички правителства и да се смѣне за установенъ, че трѣбва да се избѣгватъ — позволете ми думата — подобни гафове, каквито сега, може би, безъ каквото и да е намѣрение партийно, сѣ извършени отъ страна на правителството.

Азъ държа и бихъ желалъ всички да държимъ на конституцията. Нека тия отзаль, комуниститъ, си пѣятъ: „Вашата конституция“. Тя е празна приказка. Конституцията е и ваша, защото и вие (Сочи работничитъ), когато прочетатъ отгоре, отъ бюрото, че е постѣпило отъ прокурора предложение за искане разрешение за сѣдене по чл. 6 отъ закона за защита на държавата нѣкой членъ отъ вашата група, разгрѣшате конституцията да видите въ кой случай тя би ви турила подъ покровителство, т. е. въ

кой случай тя изисква едно такова тежко наказание, което да ви дава основание да стъпчете предложението на прокурора и на съда, и въ такъв случай тя става и ваша. И тамъ е пристрастното и партийното у васъ, че искате да мърите съ два аршина.

Л. Станевъ (раб): (Възразява нѣщо)

К. Пастуховъ (с. д): То е другъ въпросъ, че конституцията е формална, за съжаление, че тя е била тъпкана, погазвана — отъ кого и какъ, всички знаемъ историята на България — но това трѣбва да даде основание на всички ни да искаме не да я премахнемъ, а да гарантираме нейното съществуване, като избличаваме не конституцията, а правителства и органи и партии — всички, които по една или друга причина сѣ я погазвали и сѣ я направили единъ парцалъ хартиенъ. Това е логичното отъ гледище на демокрацията и отъ гледище на защита интереси народни.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ не защитавамъ предъ васъ само единъ принципъ заради формалността, а заради самата му същностъ. Той си съдържа една своя специална същина, която ние сме длъжни да пазимъ, защото и въпросътъ, съ който ние днесъ сме сезирани, не е маловаженъ.

Толкова по формалната страна. Сега по материалната страна.

За себе си да кажа най-напредъ. Въ миналото азъ съмъ билъ единъ отъ най-горещитѣ защитници на окръжнитѣ съвети, даже въ тази имъ форма, въ която ние ги знаемъ да функционира въече отъ толкова години подъ редъ. Но подъ влияние на критикитѣ, на общественото мнение, на настроенията, които се създадоха отъ една и отъ друга страна повсемѣстно; подъ влияние и на впечатлението отъ това, че окръжнитѣ съвети се оказаха, за съжаление, дембелханета въ много случаи — не искамъ да кажа, че не е създадено нѣщо — партизански гнѣзда за охраняване . . .

Д. Ачковъ (нез): И за ограбване.

К. Пастуховъ (с. д): . . . и за ограбване, за по-малко изпълнение на функциитѣ, за които сѣ създадени по закона, и азъ съмъ узрѣлъ, ако не напълно, то плащамъ голѣмъ данѣкъ на мнението, какво сегашното положение не може да остане. То трѣбва да се измѣни, да се коригира. Трѣбва да се намали влиянието на централната властъ, да се намалатъ бруталноститѣ ѝ, които не сѣ малко и които окарикатурятъ самоуправлението у насъ. Защото, най-първо, никакъвъ опозиционенъ окръженъ съветъ не се търпи у насъ, боде въ очитѣ и правителство, и партизани, и всички и докогато не го разтурятъ или не го препънатъ, не мирясватъ — нѣщо, което не става въ страната, отгдето ние сме взели този институтъ, въ Франция. Тамъ правителствата могатъ да си отиватъ, а съветитѣ продължаватъ да съществуватъ, както и общинитѣ. Освенъ това и мѣстнитѣ партизани сѣ провалили въ очитѣ на населението тѣзи самоуправителни органи, защото не били длѣлови и въ рѣдки случаи сѣ попадали тамъ хора, които могатъ да проведатъ не една лична или дребно-локална политика, но една политика на мѣстността съ огледъ на общитѣ интереси. Има нужда отъ подновяване, но въпросътъ е какъ да стане това.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че ние, които изказваме тукъ мнения, възползувани отъ нашия опитъ, отъ преценката на онова, което сме наблюдавали, не засичаме на една строго опредѣлена позиция. Азъ бихъ допълнилъ, че мненията по въпроса за самоуправлението на общинитѣ и на окръжитѣ не могатъ да бждатъ 15 мнения на 15-тѣ партии, които ние имаме, но че тѣ могатъ да се раздѣлятъ на много по-малки групи, за да се доближимъ до едно по-целесъобразно и по-полезно решение на въпроса за самоуправлението. Азъ мисля, че въпросътъ за самоуправлението въ широкъ смисълъ на думата не може да ни интересува само отъ строго партийно гледище. Ако той тѣй ни интересува, нѣма да се създаде законъ за окръжнитѣ съвети, който да внесе каквото и да било подобрене. Сегашното не може да остане, защото и икономични причини диктуватъ това. Но азъ мисля, че този духъ на икономии трѣбва да засегне и други институции,

които сѣ по-малко жизнеспособни и не отговарятъ на много съвременни цели, преди да се посегне на тѣзи, които удовлетворяватъ по-голѣми интереси и нужди на населението. Азъ мисля, че не може въ никои случай, като премахнемъ окръжнитѣ съвети, положението да остане така. Много мѣчно нашиятъ животъ ще понесе това, безъ да се създаде друга нѣкоя подобна организация. Иначе разстоянието между общината и държавата ще бжде много праздно. Празднинитѣ ще ги почувствуватъ всички и най-много тѣзи, които говорятъ противъ окръжнитѣ съвети. Съ други думи, не може да остане, по моето мнение, само общината и държавата, две единици, все трѣбва да има нѣщо по срѣдата, и то е, което трѣбва да се потърси. Тѣзи комисии, които сѣ назначавани, тѣ трѣбва да действуватъ по-срѣчно и по-обективно и да взематъ ясни и опредѣлени позиции. За менъ ще бжде една изненада и ще съжалявамъ твърде много, ако министърътъ се поддаде на партийнитѣ си влѣчения и се възползува отъ прокарването на закона, за да се отложатъ изборитѣ, подъ предлогъ, че ще се реформиратъ окръжнитѣ съвети и времето за реформирането на тѣзи съвети да се продължи толкова дълго време, щото фактически да излѣзе, че се суспендира правото на гражданина да си избере окръженъ съветъ и да се узакони едно положение, което нѣмаме никакво законно право за дълго време да узаконяваме. Разбирате, какво искамъ да кажа — да не излѣзе това, което е излизало често пѣти: приказватъ се благи думи за реформи, изтрѣгва се вотътъ на Камарата благодушно, а следъ това законътъ не иде никога или ще дойде на куковъ-денъ. Ако това е намѣрението на правителството, тогава ние трѣбва да съжаляваме, че се внася единъ законопроектъ, който ще цели не да разреши проблемата на самоуправлението, а да създаде партийни изгоди за даденъ моментъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ ви моля да вдигнемъ заседанието, а следващото заседание да бжде, предъ видъ на това, че въ вторникъ е Димитровъ-денъ, въ срѣда. Дотогава ще бждатъ отпечатани въ Държавната печатница всички нови законопроекти и ще бждатъ раздадени на народното представителство. Освенъ това, утре ще бжде свикана комисията по отговора на тронното слово, за да приготви проекта на отговора. Моля да вдигнемъ сега заседанието, защото часътъ е вече 7.

За заседанието въ срѣда предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Одобрение предложението за одобрение I-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 12.X.1932 г., протоколъ № 83 (Продължение разискванията).

2. Първо четене законопроекта за отпускане безвъзмездно на Хасковското гарнизонно офицерско събрание 4924 м. държавно мѣсто отъ района на 10-а пехотна Родопска дружина.

3. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

4. Първо четене предложението за измѣнение нѣкон членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

5. Първо четене отговора на тронното слово.

6. Докладъ на прошетарната комисия.

Правителството желае още въ началото на редовната сесия да почнатъ дебатитѣ по отговора на тронното слово, за да могатъ всички парламентарни групи да се изкажатъ по общата политика на правителството и да може и то да даде своя отговоръ, да вземе своето становище относително всички въпроси на държавното управление.

Моля да приемете предложения дневенъ редъ и да вдигнемъ заседанието за срѣда, 9 т. м.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители приематъ предложението отъ г. министъра на вътрешнитѣ работи и народното здраве дневенъ редъ за заседанието въ срѣда, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. и 55 м.).

Подпредседателъ: **Н. ШОПОВЪ**

Замѣстникъ-секретаръ: **СТ. ИОВЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**